

Zpráva o vývoji Evropské unie v roce 2024

Zpracovala Sekce pro evropské záležitosti Úřadu vlády ČR
ve spolupráci s resorty.

Schválil Výbor pro Evropskou unii dne

Obsah

Úvod	1
1. Obecné záležitosti.....	3
2. Finanční a ekonomické záležitosti	10
3. Konkurenceschopnost.....	14
4. Doprava, telekomunikace, energetika	18
5. Životní prostředí	21
6. Zaměstnanost, sociální politika a zdraví	23
7. Vzdělávání, mládež, kultura a sport	26
8. Zemědělství a rybolov	28
9. Justice a vnitřní věci	29
10. Vnější vztahy.....	39

Úvod

Zpráva o vývoji Evropské unie v roce 2024 (dále jen „zpráva“) je vládou předkládána každoročně v souladu s § 119a odst. 1 písm. a) zákona č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu, v platném znění. Zprávu zpracovala Sekce pro evropské záležitosti Úřadu vlády ČR na základě příspěvků a připomínek jednotlivých resortů. Zpráva je členěna podle jednotlivých politik EU.

Zpráva zohledňuje usnesení, která k návrhům vybraných legislativních aktů přijal Senát Parlamentu ČR (dále jen „Senát PČR“). Usnesení Senátu PČR jsou na úrovni vlády systematicky evidována prostřednictvím Informačního systému pro aproximaci práva (ISAP). V souladu s čl. 27 odst. 2 směrnice vlády o nakládání s dokumenty EU má gestor povinnost informovat Senát o způsobu zohlednění usnesení, je-li to v usnesení požadováno, a poskytnout další případně požadované informace. Tato informační povinnost gestorů je kontrolována Odborem kompatibility Úřadu vlády a o způsobu plnění informačních povinností je pravidelně informována vláda a Výbor pro Evropskou unii.

V první polovině roku 2024 vykonávala předsednictví v Radě EU Belgie (dále také „BE PRES“), v druhé polovině roku pak předsedalo Radě EU Maďarsko (dále také „HU PRES“). Zpráva se soustředí na konkrétní výsledky činnosti institucí EU dosažené v rámci těchto dvou předsednictví.

Rok 2024 byl pro Evropskou unii obdobím završení jednoho **institucionálního cyklu** a začátku nového. Volby do Evropského parlamentu v červnu nastartovaly nový politický cyklus na období 2024–2029, včetně znovuzvolení Ursuly von der Leyenové do funkce předsedkyně Evropské komise a jmenování Antónia Costy předsedou Evropské rady (ER). Činnost EU v novém institucionálním cyklu se bude řídit novou strategickou agendou EU, kterou přijala Evropská rada v červnu 2024. Strategická agenda se zaměřuje na tři klíčové oblasti: hodnoty, bezpečnost a konkurenceschopnost EU. Vládě ČR se podařilo do textu strategické agendy prosadit odkaz na potřeby pragmatického přístupu k realizaci klimatických cílů EU, čímž byla zahájena debata o korekci dosavadního přístupu ke klimatické politice. Strategická agenda potvrdila důraz na podporu konkurenceschopnosti EU coby klíčové priority nového institucionálního cyklu. V souladu se strategickou agendou vymezila Ursula von der Leyenová sedm politických priorit Komise na období 2024–2029, jejichž cílem je učinit Evropu „silnější, bezpečnější a spravedlivější“.

Dominantním tématem **jednání Evropské rady** v uplynulém roce byla i nadále reakce EU na **ruskou agresi vůči Ukrajině**. Vedoucí představitelé členských států EU opakovaně důrazně odsoudili ruskou agresi a zdůraznili závazek k poskytování finanční, humanitární a vojenské pomoci. V roce 2024 byl spuštěn Nástroj pro Ukrajinu s celkovou alokací 50 miliard EUR na čtyři roky. Finanční prostředky byly určeny nejen na základní provoz ukrajinské státní správy, ale i na reformy a investice související s budoucím členstvím Ukrajiny v EU. Vedle přímé pomoci ze strany EU a členských států byl výrazně posílen i vojenský výcvik a spolupráce s ukrajinským obranným průmyslem. EU rovněž pokračovala v práci na obnově Ukrajiny a její hospodářské integraci, včetně posílení „tras solidarity“, podpory obchodu bez cel, propojení dopravní infrastruktury, ale i programů zaměřených na začlenění uprchlíků a rozvoj vzdělávacích a výzkumných projektů. Status dočasné ochrany pro ukrajinské občany byl prodloužen do března 2026. EU v průběhu roku na Rusko uvalila další sankce, jejichž cílem je omezit jeho schopnost financovat svou útočnou válku proti Ukrajině (13. balíček sankcí přijatý v únoru 2024; 14. balíček sankcí v červnu; 15. balíček sankcí byl přijat v prosinci).

Téma **migrace** bylo v roce 2024 výrazné zejména s ohledem na schválení Paktu o migraci a azylu a diskuse o vnější dimenzi migrace. Členové ER shodli na nutnosti posílit ochranu vnějších hranic EU a zefektivnit návratovou politiku, což bylo reflektováno v závěrech z říjnového a prosincového zasedání.

Evropská rada se intenzivně zabývala posílením **konkurenceschopnosti** EU v reakci na nové geopolitické výzvy a ekonomické tlaky. Na dubnovém mimořádném zasedání tak byla zahájena diskuse o Nové dohodě pro konkurenceschopnost Evropy, jejímž cílem je zajistit plně integrovaný vnitřní trh či posílit investice do klíčových strategických odvětví a infrastruktury. V tomto duchu lídři na neformální ER v listopadu 2024 v Budapešti přijali společnou deklaraci. Lídři rovněž apelovali na Komisi, aby výrazně snížila administrativní a regulační zátěž a zajistila důsledné uplatňování existujících pravidel EU. Na mimořádném jednání ER v únoru 2024 bylo rovněž dosaženo dohody na **úpravě víceletého finančního rámce 2021–2027**. Díky tomu došlo k navýšení rozpočtu EU o více než 64 miliard EUR na nové priority – především na Nástroj pro Ukrajinu, migraci, vnější činnost a krizové rezervy.

V oblasti **bezpečnosti a obrany** se členové ER shodli na posílení obranné připravenosti Unie prostřednictvím posílení strategické autonomie a investic do rozvoje technologické a průmyslové základny. V březnu Komise představila první **Strategii pro evropský obranný průmysl**, jejímž cílem je zvýšit kapacity členských států, snížit závislost na externích dodavatelích a posílit společné evropské projekty v oblasti výzkumu, výroby a akvizic. V návaznosti na tuto strategii zahájila Komise práce na tzv. Bílé knize o evropské obraně zaměřené na dlouhodobé investiční potřeby Unie v této oblasti.

Z hlediska **rozšíření EU** došlo v roce 2024 k pokroku v přístupovém procesu především Ukrajiny, Moldavska, Černé Hory a Albánie. Evropská rada přijala rovněž rozhodnutí o otevření přístupových jednání s Bosnou a Hercegovinou. Komise předložila sdělení k přezkumu politik před rozšířením a identifikovala klíčové oblasti, které budou vyžadovat systémové úpravy.

1. Obecné záležitosti

Institucionální vztahy

Rok 2024 byl v EU ve znamení přechodu mezi politickými cykly. V červnu 2024 proběhly **volby do Evropského parlamentu**. V návaznosti na výsledky voleb bylo na nové legislativní období 2024–2029 zvoleno nové vedení institucí EU. Pozici předsedkyně Evropského parlamentu obhájila na další dva a půl roku Roberta Metsolová (EPP). ER dále do pozice předsedy ER jmenovala Antónia Costu (S&D) a jako vysokou představitelku Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Kaju Kallasovou (Renew). Na pozici předsedkyně Komise byla opětovně potvrzena Ursula von der Leyenová (EPP). **Nová Evropská komise** byla pod opětovným vedením Ursuly von der Leyenové jmenována do funkce dne 1. prosince 2024. Českému komisaři Jozefu Síkelovi bylo v novém kolegiu Komise svěřeno portfolio mezinárodních partnerství, které se zaměřuje na i navazování hospodářské a rozvojové spolupráce EU se třetími zeměmi a prosazování ekonomických zájmů Unie ve světě.

Po volbách do Evropského parlamentu byla započata také vyjednávání mezi Evropskou komisí a Evropským parlamentem k **revizi Rámcové dohody o vztazích mezi Evropskou komisí a Evropským parlamentem**. Česko uznává, že je prerogativem Parlamentu a Komise si vzájemně nastavit mezi sebou své vlastní vztahy, ty však dle mínění Česka a Rady musí být v souladu s unijním smluvním rámcem, musí respektovat zásadu institucionální rovnováhy a neměly by jakkoliv pozměňovat pozici či postavení Rady.

Debaty o budoucnosti Evropy

V roce 2024 pokračovaly v Radě EU diskuse o budoucnosti Evropy a interních **reformách EU**. Dne 20. března 2024 zveřejnila Evropská komise **sdělení o předvstupních reformách a přezkumech politik**, které mají být předloženy během 1. pololetí 2025. K uvedenému sdělení byla zpracována rámcová pozice, kterou projednal Výbor pro evropské záležitosti Poslanecké sněmovny dne 5. června 2024 (Senát si rámcovou pozici k projednání nevybral). Dne 27. června 2024 schválila ER ve svých závěrech tzv. „cestovní mapu“ neboli harmonogram stanovující to, jak mají další jednání o reformách EU probíhat a kterým oblastem se tyto práce mají věnovat. Cestovní mapa v tomto ohledu klade důraz na 4 oblasti, tj. politiky, hodnoty, budoucí víceletý rozpočet Unie a správa EU. Z obecného hlediska je Česko připraveno dále vést o těchto oblastech debatu a věcně opodstatněné změny zvážit ze předpokladu, že budou provedeny v rámci stávajících Smluv. Vzhledem k procesu ustavování nové Komise během druhé poloviny r. 2024 byly ze strany HU PRES debaty o reformách dočasně pozastaveny.

Rozšíření EU

Dění v rozšiřovací agendě během roku 2024 navázalo na obnovenou dynamiku. I když nebylo podobně bohaté na velká rozhodnutí ze strany EU jako v roce 2023, pokrok v přístupovém procesu byl akcelеровán zejména na technické úrovni v případě těch aspirujících zemí, které využily příležitost ke zrychlení reformního úsilí.

Nejvíce pokročily **Albánie, Černá Hora, Moldavsko a Ukrajina**. Celkově se konalo šest mezivládních konferencí pro zmíněné země. Černé Hoře se podařilo celkově splnit průběžná kritéria pro kapitoly 23 a 24, což následně vedlo k možnosti předběžného uzavírání kapitol, čehož tato kandidátská země dosáhla u tří (7, 10, 20). Albánie úspěšně otevřela dva celky (1, 6). S Ukrajinou a Moldavskem byly procesně-právně zahájeny přístupové rozhovory.

Ostatní země nedosáhly kýženého pokroku. V případě **Bosny a Hercegoviny** byla v březnu 2024 zahájena přístupová jednání, ale místo iniciace pokroku tímto rozhodnutím došlo od té doby vzhledem k dění na domácí scéně ke stagnaci přístupového procesu. Parlament Republiky srbské (NSRS) 25. prosince 2024 nařídil blokaci státních institucí a evropského integračního procesu.

Co se týče **Gruzie**, zde po získání kandidátského statusu v prosinci 2023 nedošlo k pokroku v naplňování zbylých devíti podmínek stanovených Evropskou komisí. Země se naopak odchytila od naplňování hodnot a principů EU, jak jsou uvedeny v čl. 2 Smlouvy o EU. V reakci na přijetí zákona o transparentnosti zahraničního vlivu Evropská rada v červnu 2024 rozhodla o de facto pozastavení přístupových jednání. Situace se vystupňovala po říjnových parlamentních volbách, které provázely podle mezinárodních pozorovatelů četné nesrovnalosti. V listopadu 2024 premiér I. Kobachidze navzdory předvolebním slibům oznámil rozhodnutí neusilovat o zahájení přístupových jednání Gruzie s EU do roku 2028 a odmítl veškerou rozpočtovou podporu EU.

Důležitým aspektem v agendě rozšíření v roce 2024 bylo **ustavení nové Evropské komise a přijetí Strategické agendy na léta 2024–2029**. Jak strategická agenda, tak nová Komise označila proces rozšíření EU za prioritu. Reálnou reflexí tohoto závazku bylo vytvoření separátního portfolia pro rozšíření EU, kterého se ujala slovinská komisařka Marta Kosová. V roce 2025 navíc Komise vydá další podněty k diskusi o možných reformách potřebných pro efektivní fungování EU po jejím rozšíření.

Pozitivní dopad na přístupový proces mělo jednak **zahrnutí čtyř kandidátských zemí** (Albánie, Černé Hory, Severní Makedonie a Srbska) do každoročního **hodnocení právního státu** Evropskou komisí ve formě nezávazných doporučení (viz níže), jednak výrazný posun v **předvstupní pomoci**. Dne 1. března 2024 byl schválen **nástroj pro Ukrajinu**. Dne 25. května 2024 byl schválen **nástroj pro reformy a růst pro západní Balkán**, v jehož rámci všechny západobalkánské země s výjimkou Bosny a Hercegoviny do konce roku 2024 předložily programy reforem potřebné pro čerpání finanční pomoci. I nadále komplementárně funguje program **IPA III**. Pro **Moldavsko** přijala Komise 10. října 2024 plán růstu podpořený **nástrojem pro reformy a růst**, který vstoupil v platnost 22. března 2025.

Dne 30. října 2024 Evropská komise zveřejnila tradiční tzv. rozšiřovací balíček, tedy **sdělení k politice rozšíření EU 2024** a každoroční **hodnotící zprávy** přístupového procesu 10 zemí aspirujících na členství v EU (tzv. rozšiřovací balíček). V případě Albánie a Černé Hory Komise konstatovala připravenost podpořit ambiciózní plán vlád těchto dvou zemí uzavřít přístupová jednání do konce roku 2026, respektive do konce roku 2027.

Rámcová pozice ke sdělení Komise o politice rozšíření EU pro rok 2024, vypracovaná Ministerstvem zahraničních věcí ve spolupráci s Úřadem vlády byla vybrána k projednání Výborem pro záležitosti EU Senátu PČR. Senát ve svém usnesení č. 100 ze dne 23. ledna 2025 zdůraznil význam politiky rozšiřování v současném geopolitickém kontextu. Ministerstvo zahraničních věcí bude Senát informovat o dalším vývoji v této oblasti do 30. června 2025.

Závěry Rady EU o rozšíření 2024 odrážely obsah rozšiřovacího balíčku Evropské komise, aktuální vývoj v aspirujících zemích i postoje jednotlivých členských států. Byly přijaty na Radě pro obecné záležitosti 17. prosince 2024. Následně je potvrdila Evropská rada 19. prosince 2024. Text závěrů se soustředil na ocenění pokroku Albánie, Černé Hory, Moldavska a Ukrajiny.

Vztahy EU–UK

Právní úprava vztahů mezi EU a UK je zakotvena ve **Výstupové dohodě** (Withdrawal Agreement – WA) a **Dohodě o obchodu a spolupráci** (Trade and Cooperation Agreement – TCA). Nedílnou součástí vztahů mezi EU a UK je i úprava specifické otázky týkající se režimu na Irském ostrově, především hranice mezi S. Irskem a Irskem. Tato problematika je blíže upravena tzv. Windsorským rámcem v rámci Výstupové dohody.

Nová labouristická vláda vzešlá z červencových (2024) voleb již několikrát deklarovala své úsilí o dosažení tzv. „**resetu vztahů EU-UK**“. Ministr zahraničních věcí UK, D. Lammy představil čtyři prioritní oblasti resetu, a to boj proti organizovanému zločinu a nelegální migraci, bezpečnost, ekonomickou odolnost a spolupráci v oblasti průmyslu a hospodářství. Ministryně vnitra UK, Y. Cooper dále zmínila zájem o spolupráci s EU v boji proti nelegální migraci a policejních operacích, jakož i na přístupu do systému EURODAC.

První formální **setkání mezi předsedkyní EK U. von der Leyen a předsedou vlády UK K. Starmerem** se uskutečnilo dne 2. října 2024 v Bruselu. Ve společném prohlášení se shodli na posílení vztahů mezi EU a UK v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky, a to vzhledem ke společným výzvám, kterým EU a UK čelí v kontextu ruské agrese vůči Ukrajině, ale i výzvám jako např. klimatické změny či ceny energií. Ministr zahraničních věcí UK D. Lammy byl přizván na jednání se svými protějšky na okraj zasedání Rady pro zahraniční věci 14. října 2024, kde byla předmětem diskuse primárně situace na Ukrajině a Blízkém východě.

Dále se 4. února 2025 uskutečnila **konference EU-UK Forum**, na které vystoupil s úvodním slovem i UK ministr pro EU, N. Thomas-Symonds. Ten s výhledem na připravovaný summit EU-UK 19. května 2025 představil tři hlavní pilíře, ve kterých by UK rádo dosáhlo zmíněného resetu vztahů. Jsou jimi i) mezinárodní bezpečnost (*security*), ii) vnitřní bezpečnost (*safety*) a iii) hospodářský růst (*prosperity*).

Samotná **implementace Výstupové dohody** stále probíhá a nebyla dosud ze strany UK zcela implementována. Pozitivním krokem ze strany UK ve věcech **práv občanů** bylo nicméně nedávné spuštění automatického překlápění mezi přechodným a trvalým pobytovým statutem v UK pro občany EU. Této oblasti se také dotýká spuštění systémů cestovních registrací a povolení na straně UK, a to **Electronic Travel Authorisation (ETA)**. Jedná se o rozšíření povinnosti cestovního povolení pro vstup na území UK pro cizince, včetně občanů EU. Výjimka je stanovena beneficiům Výstupové dohody pobývajícím na území UK. Systém ETA byl spuštěn 2. dubna 2025. Podobným způsobem bude upraven režim i na hranicích EU. Občané třetích zemí (včetně UK) budou muset při každém vstupu a výstupu do a z EU být registrováni do systému **Entry/Exit System (EES)**, jehož postupné spuštění je dle stávajícího harmonogramu plánováno od října 2025. Do budoucna se taktéž počítá se systémem cestovních povolení pro vstup na území EU, tzv. ETIAS. Z obou těchto systémů budou mít výjimku benefici Výstupové dohody pobývající na území EU.

Ve věcech **Windsorského rámce** bylo zásadní pokračování v doplňování unijních aktů do přílohy tohoto rámce, čímž se tyto unijní akty stávají ve stanovené rozsahu platnými a účinnými i na území S. Irska. Cílem tohoto postupu je zachovat přístup S. Irska na vnitřní trh EU. Plně doplněným unijním aktem do přílohy Windsorského rámce bylo nařízení o označování ekologického krmiva. Dále mělo být doplněno i nařízení o ochraně zeměpisných označení řemeslných a průmyslových výrobků, avšak v tomto případě se severoirské shromáždění vyjádřilo zamítavě; na další postup se tak stále čeká. V budoucnu by mělo být do přílohy

doplněno i nařízením o kritických surovinách, AI akt, akt o kybernetické bezpečnosti či akty týkající se liberalizace obchodu s Ukrajinou a Moldavskem.

Provádění Dohody o obchodu a spolupráci (TCA) probíhalo v roce 2024 bez zásadnějších problémů. Na sklonku roku 2024 se podařilo prosadit prodloužení přechodných pravidel pro vývoz elektromobilů. Aktuálně probíhá celá řada dílčích implementací.

Třetí **zasedání Rady partnerství se uskutečnilo 16. května 2024.** Vedle víceméně bezproblémových témat Evropská komise otevřela i složitější záležitosti související s řádnou implementací TCA (významné snížení cen v rámci britského ETS, Sponsorship Scheme, uplatňování Evropské úmluvy o ochraně lidských práv). UK důrazně prosazovalo, aby byl dosažen významný posun v implementaci ujednání TCA ohledně obchodování s elektřinou, a projevilo zájem o posílení spolupráce v oblasti bezpečnosti dodávek.

Významným momentem bylo předložení návrhu mandátu na vyjednání **dohody o mobilitě mládeže mezi EU a UK** (dnes nazvané Youth Experience Scheme – „YES“), v dubnu 2024. Jedná se o bezprecedentní koncept vytvořený specificky pro mobilitu mezi EU a UK. Návrh se soustředí na usnadnění mobility střednědobé povahy a některé aspekty studentské mobility jinak umožněné na základě programu Erasmus (ten však mandátem není dotčen). Návrh konceptu pro mobilitu mládeže mezi EU a UK nicméně počítá s řadou omezujících prvků, jako jsou víza či kontroly ex ante, a zároveň stanoví věkovou hranici (18 až 30 let) a maximální délku pobytu (3 roky). Současně by šlo o pohyb pouze do jednoho členského státu. **Koncept je podstatně více ambiciózní v porovnání s britským Youth Mobility Scheme.** Diskuse o návrhu mandátu byly fakticky dokončeny ke konci roku 2024.

Ochrana integrity a odolnosti volebního procesu

Rada pokračovala v projednávání čtyř legislativních návrhů (předložených v roce 2021) v rámci **balíčku na obranu integrity volebního procesu a posílení demokratické účasti.** V březnu 2024 bylo přijato **nařízení o transparentnosti a cílení politické reklamy,** které má podpořit otevřenou a spravedlivou politickou diskusi v členských státech a současně zajistit, aby politická reklama plně respektovala základní práva včetně práva na soukromí. Většina ustanovení tohoto nařízení bude účinná od října 2025. Dále pokračovalo projednávání **návrhu nařízení o statusu a financování evropských politických stran a evropských politických nadací,** které má zejména posílit transparentnost financování těchto subjektů a zvýšit tak jejich finanční životaschopnost. V rámci trialogů nicméně dosud nebyla nalezena shoda například ohledně zapojení politických stran ze zemí mimo EU. Též pokračovalo projednávání zbývajících dvou návrhů. V případě **revize směrnice o mobilních voličích pro volby do Evropského parlamentu** došlo k jednomyslnému schválení návrhu v rámci Coreperu II již na jaře 2024; dne 17. června 2025 se očekává jeho schválení na plénu EP. **Revizi směrnice o mobilních voličích pro volby do obecních zastupitelstev** se zatím nepodařilo z důvodu výhrady Rakouska schválit na úrovni pracovní skupiny. Cílem těchto návrhů je mj. zajistit občanům Unie s bydlištěm v členském státě, jehož nejsou státními příslušníky, stejný výkon práva volit a být volen v dotčených volbách jako pro občany tohoto členského státu.

V roce 2024 nadále probíhala jednání o **reformě volebního práva EU** předložené Evropským parlamentem v květnu 2022, jež má nahradit stávající Akt o volbě členů Evropského parlamentu z roku 1976 a stanovit jednotná pravidla pro evropské volby. Navrhuje se mj. vytvoření společného evropského volebního obvodu, společného jednotného volebního dne, zavedení korespondenčního hlasování či zřízení Evropského volebního úřadu. Z pohledu Rady návrh nedostatečně zohledňuje národní specifika a klíčové prvky jsou považovány za

sporné. Polské předsednictví je v úzkém kontaktu s novým zpravodajem návrhu a vyjednávacím týmem Evropského parlamentu s cílem překonat stávající patovou situaci.

V roce 2024 byly zahájeny diskuse o návrzích představených Evropskou komisí na konci předchozího roku v rámci **balíčku na obranu demokracie**, který vedle návrhu směrnice harmonizující požadavky na transparentnost zastupování zájmů jménem třetích zemí na vnitřním trhu obsahuje i dvoje doporučení k odolnosti volebních procesů a k zapojení občanů a organizací občanské společnosti do procesu tvorby veřejných politik. V reakci na **narůstající obavy z nelegitimního ovlivňování volebních procesů v EU** (prostřednictvím dezinformací či zahraničního vměšování nebo manipulací s informacemi) Evropská rada ve svých závěrech z dubna 2024 zdůraznila odhodlání Unie a jejích členských států tato rizika pečlivě sledovat a omezovat. Rada v květnu 2024 schválila přehled mechanismů pro boj proti hybridním hrozbám, zahraničnímu vměšování a pro ochranu voleb v podobě závěrů o demokratické odolnosti a ochraně volebních procesů před všemi formami zahraničního vměšování. V neposlední řadě byla posílena spolupráce v rámci Evropské sítě pro volební spolupráci (ECNE).

Právní stát

Každoroční zpráva Komise o stavu právního státu v členských státech EU

Evropská komise 24. července 2024 zveřejnila čtvrté vydání **Zprávy o právním státu**, monitorující vývoj v oblasti právního státu v EU jako celku i v jednotlivých členských státech. Do zprávy byla již potřetí zařazena konkrétní doporučení adresovaná členskými státy, Česku bylo adresováno celkem šest doporučení. Novinkou, zavedenou v tomto vydání Zprávy, je zahrnutí kapitol o vývoji v **Albánii, Černé Hoře, Severní Makedonii a Srbsku**, tedy čtyřech kandidátských zemích, které jsou v této oblasti nejvíce pokročilé v procesu rozšíření. Přípravy páté Zprávy o právním státu byly zahájeny koncem roku 2024, zveřejnění je plánováno na červenec 2025.

Zpráva o právním státu je doprovázena **Dialogem Rady o právním státu**, jehož jádro představují dva typy diskusí na Radě pro obecné záležitosti – zaprvé obecná diskuse k trendům vývoje právního státu v EU, zadruhé specifická diskuse zaměřující se (třikrát ročně) na čtveřici členských států dle závěrů přijatých za PL PRES 12. prosince 2023. V průběhu roku 2024 se uskutečnily specifické diskuse o Španělsku, Francii, Chorvatsku, Itálii, Kypru, Litvě, Lotyšsku, Lucembursku, Maltě, Nizozemsku, Rakousku a Polsku. Česko bude následovat později v roce 2025.

Polsko

V roce 2024 proběhlo v ukončení řízení dle čl. 7 odst. 1 SEU s Polskem. Na základě své analýzy Evropská komise došla k závěru, že již nadále neexistuje zřejmé nebezpečí, že Polsko závažně poruší hodnoty právního státu podle čl. 7 odst. 1 SEU, a to s odkazem na tři hlavní skutečnosti: Polsko uznalo, že nedostatky v oblasti právního státu existují a že musejí být řešeny, přijalo jasný program v podobě Akčního plánu na obnovu právního státu („Akční plán“) a podstoupilo první kroky v naplňování cílů Akčního plánu. Na základě tohoto závěru se Evropská komise obrátila na Radu a Evropský parlament s information note, ve které představuje závěry své analýzy, a oznamuje svůj záměr vzít zpět odůvodněný návrh, kterým bylo řízení podle čl. 7 odst. 1 SEU zahájeno s Polskem.

Dále Evropská komise uvádí jako důležité, že Polsko uznalo přednost práva EU a že všechny kroky budou prováděny s respektem k zásadám právního státu. Opatření podle Akčního plánu

stejně jako další potřebná pro prosazování právního státu budou pravidelně monitorována v každoroční Zprávě o právním státu.

Maďarsko

Rada pokračovala v sérii slyšení a informací o aktuálním stavu, dosud proběhlo celkem sedm slyšení na Radě (poslední 25. června 2024). 30. října a 19. listopadu pak proběhly dvě tzv. „state of play“ diskuze. Řízení však procedurálně nepostoupilo. Naproti tomu Evropská komise 3. října 2024 rozhodla o zahájení řízení o porušení unijního práva (infringement) ve věci maďarského zákona na ochranu suverenity Soudnímu dvoru EU. Komise se domnívá, že široké pravomoci tímto zákonem zřízeného Úřadu pro ochranu svrchovanosti se nepřiměřeně dotýkají širokého okruhu osob a subjektů, včetně organizací občanské společnosti, médií a novinářů. 6. ledna 2025 byl [případ](#) zveřejněn v Úředním věstníku EU. Česko k této žalobě přistoupilo na straně EK.

Statistika

Během BE PRES v březnu 2024 byla schválena revidovaná společná pozice Rady k **návrhu nařízení o evropské statistice o obyvatelstvu, domech a bytech**. V dubnu 2024 Evropský parlament odhlasoval v prvním čtení svou pozici k návrhu a v současné době stále probíhají technická jednání a trialogy v rámci interinstitucionálního vyjednávání.

V průběhu r. 2024 bylo ukončeno projednávání novely **nařízení o evropské statistice** a návrhu **revize nařízení o zavedení nových modulů environmentálních hospodářských účtů**. V prosinci 2024 byly v Úředním věstníku EU oba předpisy zveřejněny.

Během BE a HU PRES také pokračovalo projednávání dalšího předpisu – **návrhu nařízení o statistikách trhu práce Evropské unie týkajících se podniků**. V únoru 2024 byl schválen mandát Rady pro jednání s Evropským parlamentem a v dubnu 2024 byla na plenárním zasedání přijata jeho pozice v prvním čtení. První trialog se konal v listopadu 2024 během HU PRES. Následovalo technické jednání a v prosinci 2024 proběhl závěrečný trialog, na němž byl dohodnut finální kompromisní text. V roce 2025 se očekává ukončení projednávání a publikace nařízení v Úředním věstníku EU.

Politika hospodářské a sociální soudržnosti

Evropská komise dne 27. března 2024 zveřejnila své **sdělení k deváté zprávě o soudržnosti** a současně samostatné znění 9. kohezní zprávy (dále 9. KZ).

Zpráva poukazuje na významný pokrok, kdy politika soudržnosti napomohla hospodářskému a sociálnímu sbližování členských států po rozšíření EU v roce 2004 vzrostl HDP na obyvatele v nových členských státech z 52 % na téměř 80 % průměru EU. Díky investicím do infrastruktury, inovací, vzdělávání a posílení administrativních kapacit má každé investované euro mezi lety 2014 a 2027 do roku 2030 přinést 1,3 EUR přidané hodnoty, což podpoří dlouhodobý růst, konkurenceschopnost a fungování jednotného trhu, a zároveň zmírní dopady krizí, jako byly covid-19 či ruská agrese proti Ukrajině. Přesto zpráva upozorňuje na přetrvávající regionální disparity a vznik tzv. rozvojových pastí, a na současné výzvy jako geopolitické napětí, klimatické změny, demografický pokles a digitální transformace, které vyžadují flexibilní, místně orientovanou modernizaci politiky soudržnosti s důrazem na strategické sektory, zjednodušení administrativy, posílení místních partnerství a lepší koordinaci s národními reformami.

Rámcová pozice ke sdělení byla projednána na senátním Výboru pro územní rozvoj, veřejnou správu a životní prostředí dne 22. května 2024 a na jednání senátního Výboru pro záležitosti EU dne 12. června 2024. Následné usnesení č. 466 z plenárního zasedání Senátu ČR vyzvalo vládu ČR, aby Senát do 31. října 2024 informovala o tom, jakým způsobem toto usnesení zohlednila. Ministerstvo pro místní rozvoj ve spolupráci s Ministerstvem financí odpovědělo na dané usnesení ve stanoveném termínu.

V současné době intenzivně probíhají na národní úrovni přípravné práce na **podobě politiky soudržnosti po roce 2028**, kde jsou reflektovány i závěry z 9. Kohezní zprávy. V roce 2024 byla obnovena činnost **Meziregionální poradní skupiny**, která se soustředí na nastavení územní dimenze budoucí politiky soudržnosti. Její součástí jsou i zástupci Senátu a Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, Kancelář prezidenta republiky a zástupci nejvýznamnějších územních partnerů.

2. Finanční a ekonomické záležitosti

Pomoc Ukrajině

V únoru 2024 byl v rámci střednědobé revize Víceletého finančního rámce EU schválen **Nástroj pro Ukrajinu** (Ukraine Facility) v celkovém objemu 50 mld. EUR, které budou v letech 2024 až 2027 poskytnuty Ukrajině ve formě půjček (33 mld. EUR) a grantů (17 mld. EUR). V březnu 2024 ukrajinská vláda předložila **Plán obnovy Ukrajiny** (Ukraine Plan), který byl připraven v součinnosti s Evropskou komisí. Plán stanovuje priority pro čerpání prostředků z Nástroje pro Ukrajinu a zároveň podmínky, za kterých budou financovány. Nástroj pro Ukrajinu a Plán obnovy Ukrajiny dohromady tvoří rámec pro sbližování Ukrajiny s EU souběžně s podporou stabilizace, odolnosti a obnovy. Během roku 2024 byly z I. Pilíře (Plán obnovy Ukrajiny) Nástroje pro Ukrajinu poskytnuty dvě tranše makroekonomické podpory v souhrnné hodnotě 8,23 mld. EUR (z toho 5,23 mld. EUR formou půjček, 3 mld. EUR grantovou formou). V rámci II. pilíře Nástroje pro Ukrajinu (Investičního rámce pro Ukrajinu), proběhl v 1. polovině roku 2024 výběr a podpis smluv o navýšení stávajících programů z EFSD+ o prostředky z Nástroje pro Ukrajinu – celkem šlo o pět záručních a 7 blendingových programů v celkové hodnotě 6 mld. EUR. V červenci 2024 byla vyhlášena první výzva na nové investiční programy s celkovou alokací 9,304 mld. EUR, z toho 7,8 mld. EUR na záruky a 1,504 mld. EUR na granty a termínem 31. října 2024 pro první várku. Česko podalo dvě žádosti – záruční program Národní rozvojové banky na obnovu kritické infrastruktury (186 mil. EUR, z toho 100 mil. EUR z Nástroje pro Ukrajinu) a blendingový program Národní rozvojové banky a České rozvojové agentury na obnovu a modernizaci nemocnic (v první fázi pro 6 nemocnic celkem 140 mil. EUR, z toho 88 mil. EUR z Nástroje pro Ukrajinu). Oba programy byly v prosinci 2024 schváleny EK a v březnu 2025 Řídícím výborem Investičního rámce pro Ukrajinu.

Na konci roku 2024 byla připravena k výplatě **výjimečná makrofinanční pomoc pro Ukrajinu** ve výši 18,1 mld. EUR, která bude poskytnuta v rámci společné půjčky G7 v celkové výši 45 mld. EUR kryté z výnosů z imobilizovaných ruských státních aktiv (viz podrobněji část 10. Vnější vztahy).

Hospodářská politika

Evropský semestr 2024 byl zahájen Evropskou komisí vydáním podzimního balíčku v listopadu 2023. V lednu 2024 přijala Rada pro hospodářské a finanční věci (ECOFIN) závěry ke zprávě o mechanismu varování pro rok 2024 a závěry k roční analýze udržitelného růstu pro rok 2024. Ministři též v lednu odsouhlasili i návrhy doporučení pro hospodářskou politiku eurozóny.

V dubnu 2024 byl schválen balíček legislativních návrhů pro komplexní **revizi rámce správy hospodářských záležitostí** (nařízení o účinné koordinaci hospodářských politik a mnohostranném rozpočtovém dohledu, nařízení o urychlení a vyjasnění postupu při nadměrném schodku a směrnice o požadavcích na rozpočtové rámce členských států). Hlavním cílem reformy bylo posílit dluhovou udržitelnost a podpořit udržitelný růst podporující začlenění prostřednictvím reform a investic. Na podzim 2024 většina členských států odevzdaly své první střednědobé fiskálně-strukturální plány (FSP), které nahradily dosud publikované Národní programy reform a Konvergenční programy. FSP pokrývají časové období standardně 4, maximálně 7 let. Rada ECOFIN přijala doporučení k 22 zaslaným plánům v lednu a únoru 2025. Dle platné legislativy se tyto plány mají každoročně vyhodnocovat prostřednictvím Výroční zprávy o pokroku v plnění FSP, přičemž termín pro její vypracování byl do 30. dubna. Rada EU přijala dne 26. července 2024 na návrh Komise rozhodnutí o

nadměrném schodku v Belgii, Francii, Maďarsku, Itálii, na Maltě, v Polsku a na Slovensku (zároveň rozhodla, že postup při nadměrném schodku v případě Rumunska zůstane otevřený, protože Rumunsko je v tomto postupu od roku 2020 a dosud nepřijalo účinná opatření k nápravě svého schodku). Toto rozhodnutí bylo prvním takovým krokem od deaktivace všeobecné únikové doložky podle Paktu stability a růstu na konci roku 2023.

V roce 2024 pokračovalo provádění **Nástroje pro oživení a odolnost** (RRF; největší části post-covidového nástroje na podporu oživení *Next Generation EU*), a to prostřednictvím plnění národních plánů pro oživení a odolnost (RRPs) – v Česku **Národní plán obnovy** (NPO). EK průběžně hodnotila žádosti ČS o platby z RRF. Zároveň členské státy žádaly o cílené úpravy svých RRPů, které EK posuzovala a navrhovala k nim revidovaná Prováděcí rozhodnutí Rady (CID). Česko také požádalo o cílenou revizi NPO a změna CID byla přijata 5. listopadu. Česko rovněž podalo další žádost o platbu a 23. prosince obdržela cca 1,48 mld. EUR grantové podpory (po odečtení již vyplaceného předfinancování) a 190,9 mil. EUR jako první tranši půjčky. Česko zatím ze své grantové alokace dosud dohromady obdržela cca 4,17 mld. EUR (vč. předfinancování) z celkových cca 8,4 mld. EUR.

Finanční sektor

V únoru 2024 byla dosažena předběžná politická dohoda mezi Radou a Evropským parlamentem k návrhu balíčku **EMIR 3**, jehož cílem je zvýšit atraktivitu a odolnost clearingových služeb ústředních protistran v EU, podpořit otevřenou strategickou autonomii EU a zachovat finanční stabilitu. Finální text pak byl schválen na COREPERU v listopadu 2024. Samotné schválení EMIR 3 však ještě nevytvořilo dostatečné podmínky pro odstranění závislosti klientů z EU na clearingových službách ústředních protistran z UK. S cílem snížit rizika pro finanční stabilitu a s ohledem na prozatím chybějící kapacity ústředních protistran z EU proto EK vydala dne 30. ledna 2025 rozhodnutí o prodloužení právní a dohledové ekvivalence ústředních protistran z UK pro přeshraniční poskytování clearingových služeb klientům z EU, a to až do 30. června 2028.

V únoru 2024 proběhl také trialog k návrhu tzv. Listing Act balíčku, v rámci, něhož bylo schváleno finální znění **revize nařízení o trzích finančních nástrojů (MiFIR)**. Kompromisní text pak byl přijat na dubnovém plénu Evropského parlamentu.

Zároveň byl v únoru 2024 schválen Evropským parlamentem i Radou finální text **nařízení o okamžitých úhradách (Instant Payments)** a rovněž byl v Evropském parlamentu a Radě završen legislativní proces k návrhu revize **směrnice o správcích alternativních investičních fondů (AIFMD)**.

V únoru 2024 se také podařilo dokončit trialogy k **AML nařízení**, k **6. AML směrnici** a k **nařízení, jímž se zřizuje AMLA** (Orgán pro boj proti praní peněz a financování terorismu). V dubnu 2024 pak tyto návrhy byly schváleny Evropským parlamentem a v květnu 2024 Radou.

Jakožto část legislativních návrhů k revizi rámce krizového řízení bank a pojištění vkladů přijala Rada EU v březnu 2024 tzv. **Daisy chains**, která upravuje nepřímé upisování interního MREL (minimálního požadavku na kapitál a způsobilé závazky).

V rámci implementace mezinárodního standardu **Basel III** byly v květnu 2024 Radou odsouhlaseny také finální texty **revize směrnice a nařízení o kapitálových požadavcích (CRD VI a CRR III)**.

V červnu 2024 pak byl schválen obecný přístup Rady k legislativnímu balíčku k pravidlům na ochranu retailových investorů, tzv. **Retail Investment Package (RIP)**. Během HU PRES se

očekávalo zahájení trialogů s Evropským parlamentem, nicméně nakonec zahájeny nebyly. PL PRES zahájilo trialogy v březnu 2025.

Obecného přístupu se podařilo dosáhnout k **revizi rámce pro krizové řízení a pojištění vkladů (CMDI)** v červnu 2024. Během HU PRES proběhl také první trialog s Evropským parlamentem, na což navázalo PL PRES třemi trialogy v lednu, únoru a březnu 2025.

EP a Rada pak v říjnu a listopadu 2024 schválily finální texty k revizi směrnice **Solventnost II** o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejímu výkonu a ke **směrnici upravující rámec pro ozdravné postupy a řešení krize u pojišťoven a zajišťoven (IRR)**.

V listopadu 2024 byla Radou pro obecné záležitosti schválena finální verze **nařízení o transparentnosti a integritě činností v oblasti environmentálního, sociálního a správního ratingu (ESG)**.

Pod vedením HU PRES proběhly trialogy k **revizi nařízení o indexech (tzv. benchmarky)** a kompromisní znění bylo schváleno v prosinci 2024. V současné době probíhají lingvistické a překladatelské práce.

V prosinci 2024 byl schválen obecný přístup k návrhu **nařízení o rámci pro přístup k finančním údajům (FIDA)**. První trialog proběhl za PL PRES počátkem dubna 2025.

K **revizi nařízení ESRB, ESAs a Programu InvestEU** v oblasti sdílení a poskytování informací proběhly za HU PRES tři politické trialogy, přičemž v rámci posledního trialogu v prosinci 2024 bylo dosaženo dohody na textu návrhu. Schválení se očekává na v dubnu 2025.

Boj proti praní peněz a financování terorismu

Pracovní skupina Rady EU pro uplatňování zvláštních opatření k boji proti terorismu (dále „PS COMET“) se ve své činnosti zabývá dvěma protiteroristickými sankčními režimy, které zavedla EU za účelem podpory a provádění své vnější politiky v boji proti terorismu.

Zprv se jedná o **seznam osob, skupin a subjektů zapojených do teroristických činů a podléhajících omezujícím opatřením**, uvedený ve společném postoji. Společný postoj 931 také stanovuje kritéria pro zařazení na příslušný sankční seznam a identifikuje činnosti, které pro účely zařazení představují teroristické činy. V roce 2024 výše zmiňovaná PS COMET dvakrát provedla přezkum sankčního režimu podle společného postoje 931 a dvakrát prodloužila jeho platnost. V daném roce také došlo k rozhodnutí o zařazení jedné entity, pravicově extremistické skupiny zapojené do teroristických aktivit, na sankční seznam k tomuto režimu. K zařazení nových fyzických osob nedošlo. Dvě fyzické osoby byly ze sankčního seznamu odstraněny z důvodu úmrtí, žádná entita delistována nebyla. Změn nedoznal ani seznam tzv. *Internals*.¹

Druhý režim omezujících opatření se vztahuje na osoby a subjekty, které jsou identifikovány jako **osoby a subjekty spojené s al-Káidou nebo ISIL (Dá'iš)**. V roce 2024 došlo k pravidelnému ročnímu přezkumu a prodloužení platnosti tohoto sankčního režimu o další rok. V rámci daného sankčního režimu PS COMET v roce 2024 rozhodla o zařazení jedné entity a

¹ Před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost byly na seznam zařazovány jak subjekty činné vně Unie (tzv. *Externals*), tak subjekty činné dovnitř Unie (tzv. *Internals*, např. IRA, ETA apod.). To však již není možné. Lisabonská smlouva zavedla zvláštní právní základ (čl. 75 SFEU) pro boj proti vnitřním teroristickým hrozbám. *Internals* již zařazení na seznamu podle společného postoje 931 na něm zůstaly, je možné je delistovat, avšak není možné zařazovat subjekty nové.

jedné fyzické osoby působící v oblasti Sahelu na sankční seznam. V průběhu roku 2024 skupina COMET nerozhodla o vyřazení žádných fyzických osob ani entit ze seznamu.

Daně

V květnu 2024 se podařilo BE PRES dosáhnout obecného přístupu k návrhu **směrnice Rady o rychlejší a spolehlivější úlevě z nadměrných srážkových daní (FASTER)**, jejímž cílem je zjednodušení, zefektivnění a zvýšení bezpečnosti (odolnost proti podvodům) procesů souvisejících s aplikací tzv. srážkové daně. Směrnice byla formálně schválena v prosinci 2024.

V listopadu 2024 se HU PRES podařilo po téměř dvouletém vyjednávání dosáhnout politické dohody, pokud jde o **balíček legislativních návrhů DPH v digitálním věku (ViDA)**, který cílí na řešení ekonomiky platform, digitalizaci výkaznictví a zjednodušení registrace k DPH v EU. Návrhy byly přijaty Radou EU v březnu 2025.

V listopadu 2024 představila EK **revizi směrnice o správní spolupráci v oblasti daní (DAC9)**. Předmětem směrnice je úprava tzv. Informačního přehledu a sdílení informací z něj v rámci tzv. automatické výměny daňových informací. Politické shody bylo dosaženo na Radě ECOFIN v březnu 2025.

Během roku 2024 pak proběhla jen dvě technická jednání ke směrnici **Rady o podnikání v Evropě: Rámec pro zdanění příjmů (BEFIT)**. V rámci těchto jednání členské státy neprojevily plnou připravenost k hlubší diskusi a k žádnému výraznému posunu s ohledem na vznesené výhrady nedošlo, a to mj. v souladu s usnesením Senátu č. 358 dne 24. 1. 2024.

V průběhu roku 2024 proběhla tři technická jednání k návrhu **směrnice Rady zřizující daňový systém ústředí pro mikro, malé a střední podniky a novelizující směrnici Rady o správní spolupráci v oblasti přímých daní (HOT)**. Návrh usiluje o povzbuzení malých a středních podniků v EU k přeshraničnímu podnikání prostřednictvím snížení nákladů na dodržování daňových předpisů v členských státech EU. Členské státy, včetně Česka, návrh nepodpořily (v souladu s usnesením Senátu č. 357 ze dne 24. ledna 2024 a usnesením Výboru pro evropské záležitosti PS PČR č. 268 ze dne 31. ledna 2024) a v dalších jednáních se proto nepokračovalo. Návrh však doposud nebyl ze strany Komise oficiálně stažen.

V únoru a říjnu 2024 byl opětovně **aktualizován seznam nespolupracujících jurisdikcí EU pro daňové účely**.

Rozpočet EU

Na mimořádné Evropské radě v únoru 2024 byla dojednána **revize víceletého finančního rámce (VFR)** na období 2021–2027 (návrh revize byl předložen jako součást balíčku spolu s novým Nástrojem na podporu Ukrajiny a zřízením Platformy pro strategické technologie pro Evropu – STEP). Finální kompromis posiluje prostředky na nové priority EU v závazcích o 64,6 mld. EUR, z čehož 33 mld. EUR připadá na půjčky a 31,6 mld. EUR na granty. V důsledku částečného využití přesunů prostředků v rámci stávajícího rozpočtu přináší revize VFR nové prostředky na platby („fresh money“) ve výši 21 mld. EUR, z čehož 17 mld. EUR je určeno Ukrajině.

3. Konkurenceschopnost

Vnitřní trh

V průběhu roku 2024 byly vydány dva významné expertní dokumenty v oblasti vnitřního trhu a konkurenceschopnosti. Jedná se o **Zprávu na vysoké úrovni o budoucnosti vnitřního trhu** Enrica Letty, která vznikla na základě požadavku Evropské rady, a o **Zprávu o budoucnosti konkurenceschopnosti EU** z pera Maria Draghiho, jejíž přípravu zadala Evropská komise. Tyto zprávy analyzují aktuální stav vnitřního trhu a evropské konkurenceschopnosti a navrhují řadu kroků k jejich posílení. Doporučení z těchto zpráv se promítla jak do obsahu dopisů předsedkyně EK nastupujícím členům nové EK na podzim 2024, tak v publikovaných záměrech a legislativních návrzích EK na počátku roku 2025 (Kompas konkurenceschopnosti a tzv. omnibusové balíčky k posílení konkurenceschopnosti a snížení administrativní zátěže).

Z hlediska legislativních aktů byla v červnu 2024 v Úředním věstníku EU zveřejněna finální podoba nařízení o **ekodesignu udržitelných výrobků**. Nařízení představuje právní rámec, na jehož základě se budou specifické požadavky na udržitelnost, energetickou účinnost, opravitelnost nebo recyklovatelnost pro jednotlivé kategorie výrobků stanovovat prostřednictvím aktů v přenesené pravomoci vydávaných Evropskou komisí. Výsledné znění nařízení zohledňuje zásadní připomínky, které Česko v rámci projednávání vznesla.

V říjnu 2024 bylo v Úředním věstníku EU zveřejněno finální znění **aktu pro odolnost a mimořádné situace na vnitřním trhu, tzv. IMERA**, přičemž účinným se nařízení stane v květnu 2026. Mezi klíčová ustanovení aktu patří monitorování potenciálních hrozeb na vnitřním trhu a koordinovaná reakce na ně prostřednictvím poradní skupiny pro posuzování mimořádných situací, dále nouzový přístup na trh pro základní zboží, zátěžové testy k zajištění připravenosti, poskytování informací či přednostní objednávky.

Koncem r. 2024 vstoupilo v platnost **nařízení o zákazu produktů pocházejících z nucené práce na trhu Unie** a bylo zahájeno projednávání návrhu **k e-deklaraci pro vysílání pracovníků**, která má za cíl ulehčit proces vysílání pracovníků do členských států.

Průmysl

V červnu 2024 vstoupil v platnost **akt o průmyslu pro nulové čisté emise (Net-Zero Industry Act)**, který podporuje posílení výroby čistých (net-zero) technologií v EU klíčových pro přechod na čistou energii.

V květnu 2024 vstoupilo v platnost **nařízení o zajištění bezpečných a udržitelných dodávek kritických surovin (Critical Raw Materials Act)**. Návrh cílí na zajištění přístupu EU k bezpečným a udržitelným dodávkám kritických surovin.

Evropská komise vydala v dubnu 2024 **sdělení „Tvorba budoucnosti s pomocí posílení biotechnologií a biovýroby“**. Cílem je plně využít přínosy biotechnologií a biovýroby, které mají zásadní význam pro konkurenceschopnost a modernizaci průmyslu EU a nabízejí vysoký potenciál růstu a produktivity. Rámcovou pozici projednal Výbor pro evropské záležitosti Poslanecké sněmovny na 49. schůzi konané dne 4. září 2024 a přijal usnesení č. 333.

Průmyslové vlastnictví

V roce 2024 byla projednávána sekundární legislativa k **nařízení EP a Rady o ochraně zeměpisných označení řemeslných a průmyslových výrobků**, které zavádí výlučnou

ochranu zeměpisných označení řemeslných a průmyslových výrobků (např. šperky, textil, sklo, porcelán) na úrovni EU. Nařízení bude použitelné v plném rozsahu od 1. prosince 2025.

Dále v roce 2024 došlo k přijetí **nařízení o průmyslových vzorech a směrnice o právní ochraně průmyslových vzorů** (přepracované znění).

V průběhu roku 2024 také pokračovalo projednávání legislativních návrhů nařízení z tzv. **patentového balíčku**, který Evropská komise přijala v dubnu 2023. Pozornost se soustředila především na **návrh nařízení o jednotném dodatkovém ochranném osvědčení pro léčivé přípravky** a **návrh nařízení o jednotném dodatkovém ochranném osvědčení pro výrobky na ochranu rostlin**. Součástí balíčku je i **návrh nařízení o nucených licencích k řešení krizí**, které by mělo upravovat nucené licence na patenty, zveřejněné patentové přihlášky, užité vzory a dodatková ochranná osvědčení na výrobky nezbytné v případě krize v EU, již nelze vyřešit na základě stávající národní a mezinárodní úpravy. Návrh nařízení postoupil ke konci roku 2024 do projednávání v trialozích s Evropským parlamentem. **Malé a střední podniky**

V roce 2024 Evropská komise monitorovala a zajišťovala **implementaci Balíčku opatření na podporu malých a středních podniků** z roku 2023. Zároveň pokračovala ve sledování připravované legislativy EU prostřednictvím SME Filtru, aby vyhodnotila její dopad na MSP.

Komise také provedla důkladné hodnocení podmínek pro převod podniků a podrobně analyzovala využívání SME Testu v členských státech. Poprvé se hlouběji zaměřila na udržitelnost, konkrétně prostřednictvím **zprávy o digitálních pasech výrobků**.

Ochrana spotřebitele

V roce 2024 došlo k přijetí **směrnice o posílení postavení spotřebitelů v rámci zelené transformace**, **směrnice o společných pravidlech na podporu oprav zboží** a **směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky**. Návrh **směrnice o alternativním řešení spotřebitelských sporů** je aktuálně projednáván v rámci trialogů.

Technická harmonizace

V oblasti technické harmonizace bylo v roce 2024 ukončeno v pracovních orgánech Rady projednávání **nařízení o schvalování nesilničních mobilních strojů provozovaných na veřejných komunikacích a o dozoru nad trhem s nimi**. Nařízení harmonizuje pravidla pro bezpečný provoz těchto strojů na pozemních komunikacích, snižuje dodatečné náklady a administrativní zátěž pro hospodářské subjekty a usnadňuje uvádění nesilničních mobilních strojů na trh. Nařízení vstoupilo v platnost počátkem r. 2025.

Dále Rada v roce 2024 pokračovala v projednávání **návrhu nařízení o bezpečnosti hraček**, jehož cílem je vyřešit nedostatky stávající právní úpravy, zejména zvýšit ochranu dětí před riziky v podobě nebezpečných chemických látek v hračkách a snížit množství nebezpečných hraček na trhu EU. Revize **nařízení o detergentech a povrchově aktivních látkách** usiluje o snížení administrativní zátěže, sladění s dalšími předpisy a přizpůsobení regulace detergentů technickému pokroku. U obou návrhů se předpokládá v roce 2025 dosažení dohody s Evropským parlamentem.

Koncem roku 2024 předložila Komise **revizi směrnice, pokud jde o dobíjecí zařízení elektrických vozidel, výdejní stojany stlačeného plynu a elektroměry, plynoměry a měřidla tepelné energie**. Jedná se o cílenou technickou změnu směrnice o měřidlech spočívající v zahrnutí nových typů měřidel do oblasti její působnosti a v úpravě některých

základních požadavků týkajících se elektroměrů a plynoměrů v kontextu digitalizace a používání nových plynů, které zásobují domácnosti.

Právo obchodních společností a opožděné platby

V průběhu roku 2024 bylo dosaženo politické dohody mezi Radou EU a Evropským parlamentem u **návrhu směrnice o náležitě péči podniků v oblasti udržitelnosti**, jejímž cílem je posílení udržitelného chování společností a zakotvení ochrany lidských práv a životního prostředí v jejich obchodních řetězcích i mimo území EU. S finální dohodou, která do značné míry neodpovídala usnesení Senátu č. 463 ze dne 11. května 2022, nemohla Česká republika plně souhlasit, a proto hlasovala proti přijetí návrhu. I přesto byla směrnice přijata.

V roce 2024 nedošlo u **návrhu nařízení o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích**, předloženého Evropskou komisí v září 2023, ke značnému posunu ve vyjednávání. Nařízení by mělo přinést účinnější právní úpravu potírání pozdního placení dluhů v rámci obchodních poměrů. Od počátku projednávání vystupuje velká část členských států, včetně České republiky, proti některým ze základních prvků návrhu. Především jde o formu nařízení, příliš striktní úpravu splatnosti a veřejnoprávní vymáhání. Tytéž výhrady jsou obsaženy i v usnesení Senátu č. 365 z 24. ledna 2024. Česká republika společně s dalšími 14 členskými státy učinila společné prohlášení, v němž Komisi vyzvala ke stažení návrhu a případnému předložení novelizace stávající směrnice po novém hodnocení dopadů.

V průběhu roku 2024 proběhlo několik jednání o správnosti zvoleného právního základu u **návrhu směrnice o evropských přeshraničních sdruženích** a návrhu doprovodného nařízení, jejichž cílem je vytvoření nové právní formy evropského přeshraničního sdružení (ECBA). Senát přijal dne 30. listopadu 2023 k návrhu usnesení č. 320, ve kterém vyzval vládu ČR k tomu, aby zabránila možnému obcházení kompetenčních ustanovení smluv, a upozornil na další problematické aspekty tohoto návrhu směrnice.

V průběhu roku 2024 dále došlo k přijetí směrnice o **strukturách zahrnujících akcie s násobným hlasovacím právem** ve společnostech, které usilují o přijetí svých akcií k obchodování v mnohostranném obchodním systému, a směrnice, pokud jde o **další rozšíření a modernizaci využívání digitálních nástrojů a postupů v právu obchodních společností**.

Kosmická politika

V oblasti kosmické politiky se Rada v roce 2024 nevěnovala legislativním návrhům, nicméně byly přijaty závěry Rady. Na jednání Rady ministrů odpovědných za kosmickou politiku dne 20. května 2024 byly přijaty **Závěry Rady o posílení konkurenceschopnosti Evropy prostřednictvím kosmického prostoru**, které poukazují na důležitost posilování konkurenceschopnosti, bezpečnosti a inovací a zdůrazňují spolupráci, digitalizaci a zapojení soukromého sektoru. Na jednání Rady dne 9. prosince 2024 byly přijaty na ně navazující **Závěry Rady o posílení evropských kompetencí v oblasti vesmíru**, které cílí na zajištění konkurenceschopnosti, vedoucí postavení EU v oblasti technologií a nezávislost EU v globálním měřítku, a **Závěry Rady k průběžnému hodnocení kosmického programu Evropské unie**, které shrnují kompromisní pohled členských států na hodnocení Evropské komise z července 2024 o provádění Kosmického programu EU a výkonnosti EUSPA.

Výzkum a vývoj, inovace

V roce 2024 byl na úrovni EU v oblasti politiky výzkumu, vývoje a inovací přijato **nařízení Rady** ohledně **iniciativy EuroHPC pro start-upy za účelem posílení evropského vedoucího postavení v oblasti důvěryhodné umělé inteligence**. Toto nařízení současně aktualizuje nařízení, kterým se zřizuje společný podnik pro evropskou vysoce výkonnou výpočetní techniku a stanovuje nový cíl Společného podniku pro vysoce výkonnou výpočetní techniku (EuroHPC JU). Nařízení podpoří vývoj tzv. továren pro umělou inteligenci a umožní evropským start-upům a malým firmám využívat výkonné počítače v EU k trénování jejich AI modelů.

Během roku 2024 došlo také k přijetí celkem šesti nelegislativních dokumentů, konkrétně závěrů Rady o posílení zhodnocování znalostí jako nástroji pro odolný a konkurenceschopný průmysl a pro strategickou autonomii v otevřené ekonomice v Evropě, doporučení Rady o posílení bezpečnosti výzkumu, závěrů Rady k ex post hodnocení rámcového programu Horizont 2020, závěrů Rady ke sdělení Komise o pokročilých materiálech, závěrů Rady o zvýšení konkurenceschopnosti EU, posílení Evropského výzkumného prostoru a překonání jeho roztržitého stavu a závěrů Rady o potenciální celoevropské iniciativě v oblasti výzkumu a inovací zaměřené na podporu udržitelného řízení přírodních zdrojů, zabezpečení potravinových systémů a zavádění bioekonomiky s využitím potenciálu střední a východní Evropy).

V oblasti **mezinárodní spolupráce** došlo během roku 2024 k přidružení Velké Británie k celému rámcovému programu Horizont Evropa s výjimkou fondu EIC a dále k přidružení Kanady ke 2. pilíři rámcového programu Horizont Evropa. Dokončena byla rovněž jednání o přidružení Jižní Koreje, které se předpokládá v roce 2025.

4. Doprava, telekomunikace, energetika

Silniční doprava

V roce 2024 se podařilo nalézt společnou pozici s Evropským parlamentem u **směrnice o usnadnění přeshraniční výměny informací o dopravních deliktech v oblasti bezpečnosti silničního provozu**. V pokročilé fázi bylo rovněž projednávání revize směrnice **o řidičských průkazech** a směrnice **o účinku některých zákazů řízení motorových vozidel na celou Unii**, u kterých došlo k dosažení dohody s Evropským parlamentem v březnu 2025.

Za účelem pomoci Ukrajině došlo také k prodloužení a některým úpravám vedoucím k usnadnění kontrol či prosazování a uplatňování dohody mezi **Evropskou unií a Ukrajinou o silniční nákladní dopravě**. V loňském roce pokračovalo rovněž projednávání **revize směrnice o rozměrech a hmotnostech určitých silničních vozidel (WDD)** z balíčku k ozelenění nákladní dopravy.

Železniční doprava

. V červnu 2024 byl přijat obecný přístup k **návrhu nařízení o využívání kapacity železniční infrastruktury v jednotném evropském železničním prostoru**. Aktuálně pokračují jednání s Evropským parlamentem. Senát přijal k návrhu své usnesení č. 304 dne 29. listopadu 2023; informační povinnost byla splněna dopisem pana ministra dne 1. března 2024.

Letecká doprava

Na jaře 2024 došlo k dosažení dohody mezi Evropským parlamentem a Radou u revidované verze návrhu tzv. **balíčku Jednotného evropského nebe (SES2+)** a od 1. prosince 2024 je nařízení v platnosti.

Na konci roku 2024 došlo také k odblokování projednávání **revize nařízení o právech cestujících v letecké dopravě**, který Evropská komise představila již v roce 2013.

Vodní doprava

V roce 2024 byly schváleny a publikovány novely čtyř směrnic (**o vyšetřování nehod v odvětví námořní dopravy, o souladu s požadavky na stát vlajky, o státní přístavní inspekci a o znečištění z lodí**), které společně tvoří tzv. **balíček námořní bezpečnosti**. K balíčku patří ještě nařízení obsahující aktualizovaný **mandát Evropské agentury pro námořní bezpečnost (EMSA)**, k němuž Rada pro dopravu přijala v červnu 2024 obecný přístup a u něhož bylo na konci roku zahájeno jednání s Evropským parlamentem. Na červnovém zasedání Dopravní Rady byl přijat také obecný přístup u návrhu novely **směrnice o harmonizovaných Říčních informačních službách (RIS)**.

Horizontální otázky

Na konci roku 2024 došlo k přijetí obecného přístupu u **nařízení k právům cestujících v kontextu multimodálních cest** a u **revize nařízení týkající se prosazování práv cestujících v Unii**, předložených Komisí koncem roku 2023. Aktuálně jsou návrhy projednávány ve výborech IMCO a TRAN Evropského parlamentu. Senát Parlamentu ČR přijal k těmto návrhům usnesení č. 394 dne 7. 3. 2024; informační povinnost byla splněna dopisem pana ministra dne 28. června 2024.

V loňském roce pokračovalo také projednávání **revize směrnice o kombinované dopravě**, ke které Senát dne 17. dubna 2024 přijal usnesení č. 400. Situace je aktuálně zablokovaná kvůli nemožnosti nalézt kompromisní definici kombinované dopravy.

Digitální agenda

V dubnu 2024 vyzvala **Evropská rada ve svých závěrech** Evropskou komisi a Evropskou službu pro vnější činnost k sepsání **společného Sdělení k posílení vedoucí role EU v globálních digitálních záležitostech**. Dokument by měl stanovit strategické cíle digitální agendy EU v následujících letech a vyjasnit rozdělení kompetencí a rolí v digitální diplomacii a externích digitálních politikách EU. Zveřejnění společného Sdělení bylo avizováno na jaro roku 2025.

V únoru 2024 vstoupilo v účinnost **nařízení o digitálních službách**, které bude v Česku implementováno zákonem o digitální ekonomice. Cílem nařízení je zajistit bezpečnější a transparentnější online prostředí a harmonizovat pravidla pro digitální služby na vnitřním trhu.

V průběhu roku 2024 pokračovala implementace **nařízení zavádějící program Digitální Evropa (DEP, DIGITAL)**. DEP je komunitární nástroj, který má podpořit digitální transformaci v EU prostřednictvím investic do špičkových technologií.

Od ledna 2024 je dále platné **nařízení o datech**, které má přispět k budování jednotného evropského digitálního trhu. Nařízení o datech bude použitelné od 12. září 2025.

V květnu 2024 byla schválena **rámcová Úmluva Rady Evropy o umělé inteligenci a lidských právech, demokracii a právním státu**. Úmluva stanovuje společný přístup k aplikaci lidských práv v rámci celého životního cyklu umělé inteligence a zároveň zachování možnosti inovace technologie. Nastavuje mezinárodní právní rámec pro řešení rizik, která umělá inteligence může pro lidská práva, demokracii a právní stát připravovat.

V červenci 2024 byla na Radě pro zahraniční záležitosti (FAC) přijata **Zpráva o pokroku v digitální diplomacii**. Ta mapuje pokrok a úspěchy v oblasti digitální diplomacie od roku 2021 v prioritních oblastech digitální diplomacie, jako je spolupráce na multilaterálních a multi-stakeholder digitálních fórech, prosazování lidsko-centrického a lidskoprávního přístupu k digitální transformaci, globální správa umělé inteligence, podpora digitální veřejné infrastruktury či bilaterální a regionální digitální spolupráce EU.

V roce 2024 EU pokračovala v budování mechanismů regionální a bilaterální spolupráce, jako jsou Rady pro obchod a technologie s USA a Indií, digitální partnerství s Japonskem, Korejskou republikou, Singapurem a Kanadou, stejně jako Digitální dialogy s Brazílií, Mexikem, Argentinou, Austrálií a západním Balkánem.

Telekomunikace

V průběhu roku 2024 byl vydán tzv. **balíček ke konektivitě** obsahující dva nelegislativní dokumenty, bílou knihu „Jak zvládnout potřeby Evropy v oblasti digitální infrastruktury?“ a doporučení k bezpečné a odolné podmořské kabelové infrastruktuře. Balíček shrnuje úvahy Komise o budoucnosti telekomunikačního sektoru s výhledem na revizi regulačního rámce pro elektronické komunikace.

Kybernetická bezpečnost

V rámci tzv. kybernetického balíčku byla na konci roku 2024 přijata dvě unijní nařízení, a to **Akt o kybernetické solidaritě (CSoA)** a **revize Aktu o kybernetické bezpečnosti (CSA+)**. Nařízení CSA+ nově umožní vytvářet evropská schémata certifikace kybernetické bezpečnosti i pro řízené bezpečnostní služby, jako je např. řešení incidentů, penetrační testování, bezpečnostní audity a konzultace související s technickou podporou. Záměrem je zvýšit kvalitu těchto služeb a podpořit vznik jejich důvěryhodných poskytovatelů. Cílem CSoA je posílit

solidaritě a spolupráci na úrovni EU tak, aby bylo možné lépe odhalovat kybernetické bezpečnostní hrozby a incidenty, připravovat se na ně a reagovat na ně, a to pomocí tří nových nástrojů – evropského systému varování v oblasti kybernetické bezpečnosti, mechanismu pro mimořádné události v oblasti kybernetické bezpečnosti a evropského mechanismu přezkumu kybernetických bezpečnostních incidentů.

V minulém roce byl rovněž zveřejněn **Akt o kybernetické odolnosti (CRA)**, jehož cílem je zvýšit bezpečnost zavedením požadavků na kybernetickou bezpečnost softwarových a hardwarových produktů, jež bude nutné naplňovat po celou dobu jejich životního cyklu, snížit počet zranitelností v produktech a zlepšit informovanost jejich uživatelů.

V roce 2024 byly přijaty **závěry Rady k budoucnosti kybernetické bezpečnosti – společná implementace a ochrana**, které nastavují závazky a potřeby EU v kybernetické bezpečnosti a hodnotí stávající stav, a **závěry Rady k agentuře ENISA**, agentuře Evropské unie pro kybernetickou bezpečnost, reflektující rostoucí roli a množství úkolů agentury v reakci na zvyšující se kybernetické hrozby.

EU a její členské státy vydaly na konci minulého roku společné **Prohlášení k aplikaci mezinárodního práva v kyberprostoru**. Dokument potvrzuje, že se mezinárodní právo vztahuje na chování států v kyberprostoru a je nezbytné pro udržení míru a stability v prostředí ICT technologií.

Energetika

Vzhledem ke končícímu funkčnímu období Evropské komise nebylo v roce 2024 zahájeno projednávání žádné nové energetické legislativy. V dubnu 2024 došlo na úrovni Rady EU k finálnímu schválení **revize směrnice o energetické náročnosti budov**, v květnu 2024 byl Radou EU schválen tzv. plynárenský dekarbonizační balíček – tj. **revize nařízení o vnitřním trhu s obnovitelnými plyny, zemním plynem a vodíkem** a **revize směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s obnovitelnými plyny, zemním plynem a vodíkem** a v červnu 2024 Rada EU definitivně schválila i **nařízení o snižování emisí metanu v odvětví energetiky**. Těmito kroky došlo ke schválení zbývajících součástí balíčku energetických legislativních návrhů **Fit-for-55** dojednaných a uzavřených v letech 2022-2023.

Usnesením pléna Senátu Parlamentu ČR byly dne 17. dubna 2024 vybrány dokumenty **Evropský akční plán pro větrnou energii** (usnesením č. 414) a **Akční plán EU pro elektrizační soustavy** (usnesením č. 415).

Evropský akční plán pro větrnou energii zveřejnila Evropská komise 24. října 2023 k podpoře správného fungování a konkurenceschopnosti dodavatelského řetězce v odvětví větrné energie, a za účelem přilákání nezbytných investic do tohoto odvětví. Usnesení Senátu č. 414 bylo částečně adresováno i Zákonem o urychlení využívání obnovitelných zdrojů energie, který byl přijat vládou 12. března 2025. Doplnění o další stabilní zdroje pak bylo adresováno novelou energetického zákona Lex plyn, která má za cíl zajistit usnesením zmiňované záložní zdroje. Tato novela byla přijata vládou 8. ledna 2025. **Akční plán EU pro elektrizační soustavy**, který zveřejnila Komise 28. listopadu 2023, uvádí opatření, která pomohou uvolnit potřebné investice k lepšímu propojení evropských elektrizačních soustav. Usnesení Senátu č. 415 bylo zohledněno v Národním akčním plánu pro chytré sítě 2025–2030 – Aktualizace NAP SG. Ten byl vládou přijat 8. ledna 2025 a jeho součástí jsou opatření na urychlení realizace projektů rozšíření elektrizačních sítí, efektivnější využívání stávající sítě a kybernetická i fyzická bezpečnost.

5. Životní prostředí

Ochrana životního prostředí

V roce 2024 vstoupilo v platnost několik legislativních aktů v oblasti ochrany životního prostředí. Byly mezi nimi zejména **nařízení o obnově přírody**, **revize směrnice o průmyslových emisích**, **nařízení o přepravě odpadů**, **směrnice o čištění městských odpadních vod**, **revize nařízení o rtuti (zákaz zubního amalgámu)**, **směrnici o kvalitě ovzduší** a **nařízení o obalech a obalových odpadech**. Dále bylo přijato **rozhodnutí Rady k návrhu EU na změnu Bernské úmluvy**, kterou se snižuje úroveň ochrany vlka (z přísně chráněného na chráněný druh). Tato změna pak byla v květnu 2025 promítnuta do právního rámce EU prostřednictvím **revize směrnice o stanovištích**.

V roce 2024 pokračovalo projednávání návrhu **směrnice o monitorování a odolnosti půdy**. Pozice Evropského parlamentu k návrhu byla přijata v dubnu 2024 a v červnu byl následně schválen obecný přístup Rady. Dne 29. listopadu 2023 přijal Senát k tomuto návrhu usnesení č. 309, ve kterém podporuje rámcovou pozici vlády a sdílí výhrady a připomínky v ní uvedené. V březnu 2024 poskytla vláda odpověď Senátu na jeho usnesení, ve které uvedla, že během projednávání byly ze strany České republiky uplatňovány připomínky k návrhu v souladu s předmětným usnesením, což přineslo v revidovaných zněních větší flexibilitu pro členské státy. Česko bude i nadále během projednávání postupovat v souladu se schválenou rámcovou pozicí a s předmětným usnesením Senátu. V dubnu 2025 byla dosažena dohoda o návrhu mezi Evropským parlamentem a Radou.

Dále pokračovalo projednávání návrhu **revize rámcové směrnice o odpadech**, pokud jde o potravinový a textilní odpad. Evropský parlament přijal svou pozici v březnu 2024 a obecný přístup byl přijat Radou v červnu 2024. V únoru 2025 bylo k návrhu dosaženo dohody v trialozích. Ta stanovuje cíle snížení množství potravinového odpadu do roku 2030 o 10 % v odvětví zpracování a výroby potravin a o 30 % v případě odpadu z maloobchodu, restaurací, stravovacích služeb a domácností. Nový předpis dále stanoví harmonizovaná pravidla pro rozšířenou odpovědnost výrobce vztahující se na výrobce textilu a módních značek.

V roce 2024 dále pokračovalo projednávání návrhu **nařízení o oběhovosti projektů vozidel a o vozidlech s ukončenou životností**, kterým se nahrazuje stávající směrnice o autovracích. Rada by měla přijmout obecný přístup v červnu 2025, přijetí pozice Evropského parlamentu je pak plánováno v září. Dne 29. listopadu 2023 přijal Senát k tomuto návrhu usnesení č. 310, ve kterém vyjádřil znepokojení dalším nově připravovaným návrhem legislativního aktu zaměřeným na automobilový průmysl, který může mít zásadní dopady nejen v Česku, ale i v ostatních zemích EU, a požádal vládu, aby Senát do 31. března 2024 informovala, jakým způsobem zohlednila toto usnesení, a o dalším vývoji projednávání. V březnu 2024 poskytla vláda odpověď Senátu na jeho usnesení, ve kterém uvedla, že jedním z klíčových záměrů nařízení by měla být podpora materiálové soběstačnosti EU, podpora oběhovosti materiálů použitých v automobilech a zvýšení úrovně jejich sběru a kvality zpracování. Potenciální regulační změny tedy usilují o vytvoření cyklickějšího ekonomického plánu pro automobilový průmysl. Důraz je kladen také na zamezení vývozu nepojízdných vozidel do třetích zemí. Česko bude i nadále postupovat v kontextu přijatého usnesení Senátu a bude usilovat o přijetí takové podoby návrhu, která přinese pozitivní efekty pro udržitelné nakládání s vozidly.

V roce 2024 dále probíhalo projednávání **návrhu nařízení o předcházení ztrátám plastových pelet za účelem snížení znečištění mikroplasty**, který byl zveřejněn Komisí

v říjnu 2023. V prosinci 2024 byl Radou ENVI k nařízení schválen obecný přístup a v dubnu 2025 bylo dosaženo dohody v trialozích.

V červnu 2024 přijala Rada pozici k **balíčku návrhů k implementaci principu „jedna látka, jedno posouzení“ (OSOA)**, který Komise vydala na konci roku 2023. Součástí balíčku je **návrh směrnice, kterou se mění směrnice, pokud jde o přerozdělení vědeckých a technických úkolů Evropské agentury pro chemické látky (ECHA)**. Změnou směrnice, obecně známé jako „RoHS 2“, dochází k zapojení vědeckých výborů Evropské agentury pro chemické látky do procesu hodnocení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních uváděných na trh a ke zpřesnění celého procesního postupu. Dne 17. dubna 2024 přijal Senát usnesení č. 413, ve kterém označil návrhy k OSOA za obecně přínosné z hlediska lepšího a rychlejšího zajištění vysoké úrovně ochrany lidského zdraví a životního prostředí a ve kterém pozitivně vnímá roli agentury ECHA a podporuje zpřehlednění procesního postupu spojeného s hodnocením. V červenci 2024 poskytla vláda odpovědi Senátu na jeho usnesení, ve kterých uvedla, že byl schválen předběžný text mandátu pro vyjednávání s Evropským parlamentem, který je v souladu s pozicí Česka, a dále popsala pozitivní vývoj v projednávání jednotlivých návrhů. V dubnu 2025 byla schválena pozice Evropského parlamentu a následně by měly být zahájeny trialogy.

Ochrana klimatu

V oblasti ochrany klimatu vstoupilo v roce 2024 v platnost nové **nařízení o fluorovaných skleníkových plynech** a také **revize nařízení o emisních normách CO₂ pro těžká vozidla**.

V únoru 2024 zveřejnila Komise **Sdělení o cíli Evropy v oblasti klimatu do roku 2040** a cestě ke klimatické neutralitě do roku 2050. Komise ve sdělení předkládá jako doporučený cíl pro rok 2040 snížení čistých emisí skleníkových plynů o 90 % ve srovnání s rokem 1990. Sdělení bylo v roce 2024 projednáváno na pracovní skupině Rady pro životní prostředí i v různých formacích Rady na úrovni ministrů. Dne 29. května 2024 přijal Senát k tomuto návrhu usnesení č. 431, ve kterém uvedl, že v souladu s pozicí vlády nepodporuje doporučený cíl v navrhované výši 90 %, a zároveň zdůraznil, že je potřeba, aby Komise předložila vyhodnocení dopadů, a to včetně finančních nákladů, na jednotlivé členské státy a sektory. Vláda následně v září Senát informovala o dosavadním průběhu jednání na úrovni pracovní skupiny a dále o tom, že Komise zahájila konzultace s členskými státy ve věci nastavení nového referenčního scénáře EU, oproti kterému bude následně posuzovat dopady očekávaného nového legislativního rámce v oblasti energetiky a klimatu pro období po roce 2030 na EU a jednotlivé členské státy. Česko bude i nadále během projednávání postupovat v souladu se schválenou rámcovou pozicí a s předmětným usnesením Senátu. V současné době (duben 2025) se čeká na předložení legislativního návrhu k cíli 2040, které Komisi ukládá Evropský právní rámec pro klima.

6. Zaměstnanost, sociální politika a zdraví

Zaměstnanost a sociální politika

V únoru 2024 byly během BE PRES završeny trialogy u návrhu **směrnice o zlepšení pracovních podmínek při práci prostřednictvím platform** a v prosinci 2024, po schválení nově zvoleným Evropským parlamentem, vstoupila nová směrnice v platnost. Cílem směrnice je zlepšit pracovní podmínky a ochranu osobních údajů při práci prostřednictvím online platform zavedením opatření k usnadnění správného určení zaměstnaneckého statusu osob vykonávajících práci prostřednictvím platformy, zajištěním lidského dohledu, bezpečnosti a odpovědnosti při algoritmickém řízení práce prostřednictvím platformy a zlepšením transparentnosti výkonu práce prostřednictvím platformy.

V březnu 2024 byly úspěšně dokončeny trialogy k návrhu **směrnice o evropském průkazu osob se zdravotním postižením a evropské parkovací kartě pro osoby se zdravotním postižením** a také k doplňujícímu návrhu směrnice, kterou se působnost **rozšiřuje na státní příslušníky třetích zemí**. Cílem směrnic je zavést jednotný vzor těchto průkazů, umožnit jejich vzájemné uznávání v konkrétních oblastech a usnadnit tak krátkodobé pobyty osob se zdravotním postižením v jiném členském státě tím, že jim umožní přístup k speciálním podmínkám a preferenčnímu zacházení (slevy ve veřejné dopravě, slevy na vstupném, využívání vyhrazených parkovacích míst apod.).

V červnu 2024 byl schválen obecný přístup Rady k návrhu **nařízení o rezervoáru talentů EU** (EU Talent Pool). Cílem návrhu je usnadnit zaměstnavatelům v EU nábor uchazečů o zaměstnání ze třetích zemí prostřednictvím zřízení celoevropské náborové platformy s dobrovolnou účastí členských států. Evropský parlament by měl schválit svoji pozici k návrhu v dubnu 2025, následovat bude projednávání návrhu v trialozích.

V lednu 2024 vydala Evropská komise návrh **revize směrnice o evropských radách zaměstnanců**. Cílem návrhu je především podpořit účinnější prosazování původní směrnice a řešit její hlavní nedostatky, zejména zrušit výjimky z působnosti směrnice a zabránit tak neodůvodněným rozdílům v minimálních právech zaměstnanců na informování a projednávání na nadnárodní úrovni. Obecný přístup Rada přijala v červnu 2024, návrh je aktuálně projednáván v rámci trialogů.

V březnu 2024 předložila Evropská komise návrh **směrnice o zlepšování a prosazování pracovních podmínek stážistů a boji proti zastírání řádných pracovních poměrů stážemi** a současně návrh **doporučení Rady o posíleném rámci kvality stáží**. Cílem směrnice je, aby stážisté v pracovněprávním vztahu měli stejné podmínky jako řádní zaměstnanci, ledaže lze odlišné zacházení ospravedlnit objektivními důvody. Dále se směrnice zaměřuje na potírání praktik, kdy je běžný pracovní poměr vydáván za stáž s cílem poskytnout nižší úroveň ochrany. Během roku 2024 se nepodařilo dosáhnout k návrhům směrnice a doporučení dohodu, projednávání pokračuje v roce 2025.

Rovnost žen a mužů

V návaznosti na snahy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí byla dne 14. května 2024 přijata **směrnice o potírání násilí na ženách a domácího násilí** navržená v roce 2022, jejímž cílem je poskytnout komplexní rámec pro účinnou prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí. Dále stanovuje minimální pravidla pro vymezení trestných činů a sankcí, ochranu a podporu obětí, prevenci a včasnou intervenci. Aktuálně probíhá příprava

transpozice směrnice, kterou má v gesci Ministerstvo spravedlnosti a Sekce pro lidská práva ÚV ČR je spolugestorem.

V květnu 2024 přijala Rada **dvě směrnice o standardech pro orgány pro rovné zacházení**. Cílem jsou společné minimální požadavky na nezávislost, zdroje, pravomoci, spolupráci, transparentnost a činnost orgánů pro rovné zacházení, aby účinně předcházely diskriminaci, podporovaly rovnost a poskytovaly pomoc obětem. V Česku se jedná o kancelář veřejného ochránce práv a její činnost. Aktuálně probíhá transpozice obou směrnic v gesci Sekce pro lidská práva ÚV ČR.

V listopadu 2022 byla přijata směrnice **o zlepšení genderové vyváženosti mezi členy orgánů kotovaných společností**. Přestože směrnici měly členské státy přijmout do 28. prosince 2024, transponování směrnice do českého právního řádu se v tomto termínu nepodařilo. Z toho důvodu zahájila Evropská komise proti Česku řízení o porušení unijního práva. Aktuálně na půdě Poslanecké sněmovny probíhá projednávání vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony v souvislosti s podporou vyváženého zastoupení žen a mužů ve vedoucích orgánech některých emitentů, jehož předkladatelem je ministr pro evropské záležitosti. Projednávání zákona v Poslanecké sněmovně bylo dne 22. ledna 2025 přerušeno ve třetím čtení.

Nadále probíhají přípravy transpozice **směrnice o transparentnosti v odměňování** přijaté dne 10. května 2023. Cílem směrnice je posílení uplatňování zásady stejné odměny mužů a žen za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty prostřednictvím transparentnosti odměňování a mechanismů prosazování. Gestorem směrnice je Ministerstvo práce a sociálních věcí, spolugestorem Sekce pro lidská práva ÚV ČR.

Veřejné zdraví

Během ES PRES bylo v prosinci 2023 dosaženo obecného přístupu Rady k **návrhu nařízení o evropském prostoru pro zdravotní údaje (EHDS)**. V rámci šestého trialogu dne 14. března 2024 bylo dosaženo za BE PRES politické shody. V lednu 2025 byl návrh nařízení finálně schválen na úrovni Rady a v březnu 2025 bylo nařízení zveřejněno v Úředním věstníku EU. Infomační povinnost vůči Senátu Parlamentu ČR byla splněna dopisem pana ministra dne 16. ledna 2023.

V roce 2024 pokračovalo projednávání **Mezinárodní úmluvy, dohody nebo jiného mezinárodního nástroje Světové zdravotnické organizace o prevenci, připravenosti a reakci na pandemii (WHO CA+)**, která by měla být schválena na 78. Světovém zdravotnickém shromáždění (WHA) v květnu 2025. **Změny Mezinárodních zdravotnických předpisů (IHR (2005))** byly schváleny na 77. WHA za BE PRES v květnu 2024. **Rozhodnutí Rady o změnách IHR (2005)** bylo projednáváno během HU PRES a finálně schváleno během v lednu 2025 na úrovni Rady.

Během BE PRES byl v lednu 2024 finálně schválen na úrovni Rady po trialozích návrh **směrnice o uznávání odborných kvalifikací zdravotních sester z Rumunska**.

Za ES PRES byla zveřejněna v listopadu 2023 tzv. **slučovací směrnice** revidující řadu směrnic s cílem zjednodušení a sjednocení termínů reportovací povinnosti, a to k oblastem jako přeshraniční zdravotní péče, hluk, radiové záření a potraviny. Během BE PRES byl v roce 2024 návrh směrnice projednáván na všech souvisejících úrovních Rady s cílem jejího brzkého schválení. Za HU PRES byla směrnice finálně schválena po trialozích na úrovni Rady.

V průběhu BE PRES byly přijaty v červnu 2024 **Závěry Rady k budoucnosti evropské zdravotní unie**, jejichž cílem bylo stanovit prioritní témata, kterým by se měla nová Komise věnovat.

Doporučení Rady k onkologickým onemocněním, jimž lze předcházet očkováním, bylo předloženo k projednávání během BE PRES a schváleno v červnu 2024. Cílem doporučení je podpora očkování proti HPV a VHB a obecněji kontrola proočkovanosti u těchto dvou typů očkování. Senát k tomuto nařízení přijal usnesení č. 419. Informační povinnost vůči Senátu Parlamentu ČR byla splněna dopisem pana ministra dne 30. září 2024.

V prosinci 2024 byly během HU PRES přijaty **závěry Rady k transplantacím a dárčovství orgánů a závěry Rady k podpoře kardiovaskulárního zdraví v EU**. Cílem obou závěrů Rady bylo posílit spolupráci v rámci EU a zlepšit přístup k dárčovství a transplantacím orgánů, respektive k léčbě kardiovaskulárních onemocnění, včetně otázek prevence a posílení zdravého životního stylu.

Doporučení Rady o prostředí bez kouře a aerosolů bylo předloženo k projednávání během HU PRES v roce 2024. Cílem revize doporučení Rady bylo poskytnout efektivní ochranu před nepřímým kouřem a aerosoly pocházejícími z používání nově se objevujících výrobků, jelikož předešlé doporučení Rady z roku 2009 se věnovalo pouze problematice klasických cigaret a tabákovému kouři. Doporučení bylo přijato v prosinci 2024.

V závěru HU PRES bylo rovněž předloženo **doporučení pro rozhodnutí Rady o zmocnění k zahájení jednání o jedné nebo více dohodách s Norskem, Islandem a Lichtenštejnskem o mimořádných zdravotnických opatřeních v oblasti lékařských protipatření**. Cílem doporučení je udělit zmocnění k zahájení jednání o dohodách mezi EU a Norskem, Islandem a Lichtenštejnskem. Doporučení bylo schváleno v dubnu 2025.

Farmaceutická oblast

Vzhledem k problematické situaci s **prováděním nařízení o zdravotnických prostředcích a zdravotnických prostředcích *in vitro*** bylo během SE PRES v roce 2023 ve zrychlené proceduře schváleno revidující nařízení. I tato revize se nicméně ukázala jako nedostačující a bylo vydáno další revidující nařízení za BE PRES v roce 2024. Revidovaná nařízení byla ve zrychlené proceduře schválena na úrovni Rady v květnu 2024. Dne 9. července 2024 byla nařízení zveřejněna v Úředním věstníku EU.

V lednu 2024 bylo za BE PRES finálně odsouhlaseno **nařízení o látkách lidského původu** a v červnu 2024 bylo zveřejněno v Úředním věstníku EU.

V dubnu 2023 byl předložen za SE PRES tzv. **farmaceutický balíček**, který představuje rozsáhlou revizi legislativy EU pro farmaceutickou oblast. Během BE PRES a HU PRES probíhalo intenzivní projednávání klíčových částí textace na úrovni Rady. Cílem současného PL PRES je dosažení mandátu Rady pro zahájení trialogů. Stanovena byla informační povinnost vůči Senátu Parlamentu ČR, která byla splněna dopisem pana ministra ke dni 29. února 2024.

7. Vzdělávání, mládež, kultura a sport

Vzdělávání

V oblasti **vzdělávání** bylo během BE PRES v květnu 2024 přijato **doporučení Rady „Evropa v pohybu“ – příležitosti ke vzdělávací mobilitě pro všechny**, které navazuje na Doporučení Rady „Mládež v pohybu“ – podpora mobility mladých lidí ve vzdělávání z roku 2011 a rozšiřuje ho na žáky a studenty všech věkových kategorií, pedagogy a zaměstnance. Doporučení také stanovuje celoevropské cíle v oblasti mobilit. V květnu 2024 byly dále schváleny **závěry Rady o prosazování fakticky podložené politiky a praxe v oblasti vzdělávání a odborné přípravy za účelem vytvoření Evropského prostoru vzdělávání**, které se zaměřují především na posílení výzkumu a využití dat v oblasti vzdělávání a odborné přípravy.

V průběhu HU PRES bylo přijato **Doporučení Rady o atraktivních a udržitelných kariérách ve vysokoškolském vzdělávání**, které se zaměřuje na podporu karierního náboru a udržení akademických a odborných pracovníků ve vysokoškolském vzdělávání. Dále byly schváleny **závěry Rady o strategických partnerstvích v oblasti vzdělávání a odborné přípravy**, které se zaměřují na posilování spolupráce mezi vzdělávacími institucemi v oblasti odborné přípravy a vysokoškolského vzdělávání, mezi veřejným a soukromým sektorem a dalšími zúčastněnými stranami.

Mládež

V oblasti **mládeže** byl v roce 2024 pod HU PRES ukončen a vyhodnocen **10. cyklus Dialogu EU s mládeží**. Každý cyklus je realizován předsednickým triem v rámci společných priorit a vyžaduje úzkou spolupráci. Po domluvě ES-BE-HU tria byl průřezovou prioritou celého cyklu 3. evropský cíl mládeže zaměřený na inkluzivní společnost se společným mottem „WE NEED YOUTH“.

BE PRES přistoupilo ke svému předsednictví velice ambiciózně a naplánovalo si čtyři předsednické dokumenty, z nichž **usnesení Rady a zástupců vlád členských států, zasedajících v Radě, o politice v oblasti práce s mládeží v Evropě posilující postavení mladých lidí a závěry Rady a zástupců vlád členských států, zasedajících v Radě, o evropských a mezinárodních politických programech týkajících se dětí, mládeže a práv dětí** vycházely z prioritního zaměření belgické národní politiky mládeže na oblast práce s mládeží a na prosazování práv dětí v oblasti mládeže. Dále se BE PRES soustředilo na posílení odkazu Evropského roku mládeže 2022 přijetím **závěrů Rady a zástupců vlád členských států, zasedajících v Radě, o odkazu Evropského roku mládeže 2022**. Posledním dokumentem přijatým na listopadovém jednání Rady EYCS byly **závěry Rady a zástupců vlád členských států, zasedajících v Radě, o inkluzivních společnostech pro mladé lidi**. HU PRES se soustředilo na finalizaci závěrečné fáze 10. cyklu Dialogu EU s mládeží a jeho předání nastupujícímu předsednickému triu PL–DK–CY. Výsledky 10. cyklu Dialogu EU s mládeží shrnulo **usnesení Rady a zástupců vlád členských států, zasedajících v Radě, o výsledcích desátého cyklu dialogu EU s mládeží**. V rámci implementace Evropské strategie mládeže na období 2019-2027 přistoupilo HU PRES kvypracování **usnesení Rady Evropské unie a zástupců vlád členských států, zasedajících v Radě, o Pracovním plánu Evropské strategie mládeže na období 2025-2027**, které nastiňuje předsednické priority nastupujících předsednictví a Evropské komise v daném období. Kromě těchto dvou dokumentů byly v květnu přijaty také **závěry Rady a zástupců vlád členských států, zasedajících v Radě, o poskytování „globálních“ příležitostí pro mladé lidi žijící ve venkovských a odlehlých oblastech**, které navázaly na

stejně téma HR PRES z roku 2019 a reflektovaly aktuální vývoj v podpoře venkovské mládeže po pandemii covid-19.

Kultura a audiovize

Během BE PRES byly přijaty **závěry Rady o posílení postavení kulturních a kreativních odvětví prostřednictvím publika založeného na datech** a dále **závěry Rady o podpoře influencerů jakožto tvůrců online obsahu**. V navazující politické rozpravě ministři diskutovali o budoucnosti kulturních a tvůrčích odvětví ve věku umělé inteligence a vyzdvihli potenciál umělé inteligence, ale i rizika, která tato technologie přináší.

Během HU PRES byly dále přijaty **závěry Rady o zlepšování a podpoře přístupu ke kultuře**.

Se Zelenou dohodou pro Evropu úzce souvisí iniciativa Evropské komise **Nový evropský Bauhaus** (NEB). V Česku je národním kontaktním místem (NCP) NEB Ministerstvo kultury. Ve dnech 9. – 13. dubna se konal v Parc du Cinquantenaire a Art & History Museum v Bruselu druhý ročník Festivalu Nového evropského Bauhausu 2024, v jehož průběhu byly předány ceny NEB Prizes. Počátkem srpna byly zveřejněny investiční pokyny NEB (NEB Investment Guidelines). Dne 12. prosince 2024 uspořádala Evropská komise akci „Nový evropský Bauhaus: Aktualizace a příležitosti před námi“. Akce představila výsledky konzultací k nástroji NEB Facility a nabídla výhled na další kroky v roce 2025.

Autorské právo

V roce 2024 nebyly v oblasti autorského práva přijaty žádné nové unijní předpisy. V uvedeném roce vstoupila v platnost dvě nařízení EU související částečně s oblastí autorského práva: **nařízení o datech** platné od 11. ledna 2024 (v účinnost vstoupí dne 12. září 2025) a **nařízení o umělé inteligenci**, které je platné od 1. srpna 2024 (účinnosti budou jednotlivé části nařízení nabývat postupně až do 2. srpna 2027, část pravidel je již účinná od 2. února 2025 a další část, týkající se např. požadavků na obecné modely AI, bude účinná od 2. srpna 2025). Nařízení poskytovatelům obecných modelů AI ukládá, aby jejich modely zahrnovaly účinné mechanismy k dodržování autorských práv a také upravuje opatření zajišťující transparentnost některých systémů AI (např. označováním *deep fake*).

V oblasti soft law bylo v březnu 2024 Evropskou komisí vydáno průřezové **doporučení o opatřeních k boji proti padělání a k lepšímu prosazování práv duševního vlastnictví**, které je v gesci Úřadu průmyslového vlastnictví.

Sport

V oblasti sportu byly v rámci BE PRES v květnu 2024 schváleny **závěry Rady o příspěvku individuálně provozovaného sportu k podpoře aktivního a zdravého životního stylu v Evropské unii**, které se soustředily na rozvoj sportu mimo standardní organizované struktury sportovních organizací. Schváleno bylo i **usnesení Rady a zástupců vlád členských států o pracovním plánu Evropské unie v oblasti sportu** na období od 1. července 2024 do 31. prosince 2027. Plán mimo jiné ukládá Evropské komisi připravit dlouhodobý strategický dokument o budoucnosti politiky EU v oblasti sportu do konce roku 2026.

V listopadu 2024 během HU PRES byly schváleny **závěry Rady o podpoře trvalého přínosu významných sportovních akcí**, které vyzdvihují nutnost usilovat o trvalé hmotné a nehmotné sportovní, infrastrukturní, environmentální, hospodářské a sociální přínosy významných sportovních akcí, které jsou předpokladem jejich přijetí a uznání širší veřejností a jejich úspěchu.

8. Zemědělství a rybolov

Společná zemědělská politika

V roce 2024 se **budoucí podoba SZP** diskutovala jak na půdě Rady, tak v rámci Strategického dialogu, jehož doporučení byla EK prezentována v září 2024. S ohledem na tato doporučení a rovněž blížící se termín předložení legislativy pro nové programové období připravilo HU PRES v říjnu návrh Závěrů Rady k budoucí podobě SZP, který byl podpořen všemi ČS (RO text dodatečně podpořilo v rámci prosincové AGRI Rady). Závěry Rady obsahují řadu pro Česko klíčových oblastí, zejména apel na adekvátní financování, zachování podpory citlivých sektorů, zvýšení konkurenceschopnosti evropských zemědělců, motivační přístup při plnění environmentálních aspektů SZP a zejména požadavek na reálné zjednodušení.

V květnu 2024 bylo schváleno **nařízení týkající se standardů dobrého zemědělského a environmentálního stavu, schémat pro klima, životního prostředí a dobrých životních podmínek zvířat, změny strategických plánů SZP, přezkumu strategických plánů SZP a osvobození od kontrol a sankcí**. V souladu s tímto nařízením Česko využilo možnosti uplatnit výjimky, které od r. 2024 ruší povinnost plnit minimální procentní podíl neprodučních ploch z orné půdy v rámci standardu DZES 8 v podmíněnosti. Povinnost plnit podíl neprodučních ploch z orné půdy však nadále zůstala zachována jako podmínka poskytnutí dobrovolné celofaremní ekoplatby. V souladu s tímto nařízením zavádí Česko od roku 2025 nové intervence, a to ekoplatbu na podporu vzniku krajinných prvků a ekoplatbu na podporu údržby krajinných prvků. Dále od roku 2024 jsou od kontrol podmíněnosti osvobození žadatelé s evidovanou výměrou do 10 hektarů. Senát k tomuto nařízení přijal usnesení č. 405.

V říjnu 2024 vydala Komise **návrh na odložení účinnosti nařízení proti odlesňování** o jeden rok tak, aby se stalo použitelným k 30. 12. 2025, resp. k 30. 6. 2026 pro mikropodniky a malé podniky. Návrh Komise byl schválen v prosinci 2024, a odklad účinnosti tak byl potvrzen.

V době působení BE PRES a HU PRES pokračovalo v Pracovní skupině Rady EU projednávání návrhů **nařízení pro rozmnožovací materiál rostlin (PRM) a lesních dřevin (FRM)**, které Komise představila v červenci 2023. Zatím nedošlo k přijetí obecného přístupu Rady z důvodu několika přetrvávajících problematických aspektů. U PRM je potřeba vyřešit celou řadu technických aspektů a diskuse na technické úrovni tak budou pokračovat i za PL PRES. U FRM se projednávání dostalo do závěrečné fáze a cílem PL PRES je dosažení obecného přístupu. Česko má k návrhům od počátku projednávání několik zásadních připomínek a úpravy předkládané PL PRES se k postoji Česko v mnoha bodech významně přibližují. EP schválil v plénu svoji pozici k tomuto návrhu již v dubnu 2024, a to s velkým množstvím pozměňovacích návrhů.

Koncem roku 2024 EK zveřejnila nařízení, kterým se mění **nařízení o společné organizaci trhu**, pokud jde o posílení postavení zemědělců v potravinovém řetězci s cílem zlepšit postavení farmářů v rámci zemědělsko-potravinářského řetězce. Postoj Česka, který vychází z konzultací se zástupci dotčeného sektoru i z usnesení Senátu a Poslanecké sněmovny, je výrazně zamítavý. Přesto Česko nadále aktivně přispívá k hledání přijatelného řešení a nabízí Komisi a Radě řadu uskutečnitelných alternativ. Senát k tomuto nařízení přijal usnesení č. 115.

Společně s tímto návrhem nařízení Komise představila **návrh nařízení o spolupráci mezi donucovacími orgány příslušnými pro vymáhání dodržování směrnice o nekalých obchodních praktikách mezi podniky v zemědělském a potravinovém řetězci**. Česko uvítalo předložení návrhu. Zakotvení pravidel pro spolupráci zejména v případech s

přeshraničním rozměrem bylo vnímáno jako velmi potřebné, neboť bez jejich existence nelze efektivně řešit přeshraniční případy porušení směrnice (EU) 2019/633.

V prosinci 2023 byl zcela nečekaně představen nový **návrh nařízení o dobrých životních podmínkách psů a koček a jejich sledovatelnosti spolu s revidovaným návrhem nařízení k přepravě zvířat**. Cílem prvního návrhu je regulovat obchod se psy a kočkami na vnitřním trhu, včetně dovozu ze třetích zemí, aby se zajistil racionální rozvoj tohoto odvětví, zabránilo se překážkám obchodu, bojovalo se proti nezákonnému obchodu s kočkami a psy a zároveň byla zajištěna vysoká úroveň ochrany dobrých životních podmínek zvířat. Navzdory nesouhlasu velkého počtu členských států bylo projednávání tohoto návrhu v Radě na konci BE PRES ukončeno přijetím obecného přístupu, který ČR nepodpořila. EP stále nemá schválenou pozici pro interinstitucionální vyjednání (předpoklad je schválení na červnovém plénu). Trialogy by tak měly probíhat až za DK PRES.

Návrh **nařízení o ochraně zvířat během přepravy** představuje revizi legislativního rámce platného již od roku 2005. Nová opatření jsou navržena tak, aby zajistila zvířatům více prostoru při přepravě, zlepšily se podmínky přepravy zranitelných zvířat, zabránilo se vystavování zvířat extrémním teplotám a usnadnilo se prosazování pravidel EU na ochranu zvířat. Aktuálně probíhá projednávání návrhu na PS Rady EU. Lze předpokládat, že toto projednávání nebude ukončeno za polského předsednictví, ale bude nadále probíhat i za dánského předsednictví. Během BE PRES bylo zahájeno projednávání **návrhu nařízení o rámci pro monitorování odolnosti evropských lesů**. K tomuto účelu byla v rámci Rady AGRIFISH zřízena Ad hoc pracovní skupina pro monitorování lesů. Obecný přístup zatím nebyl dosažen a projednávání pokračuje i za PL PRES. Na půdě Evropského parlamentu byl návrh nařízení představen až v prosinci 2024. Na plenárním zasedání Evropského parlamentu by se o návrhu mělo hlasovat v červenci 2025.

Diskuse pokračovaly rovněž k **Návrhu nařízení o rostlinách získaných některými novými genomickými technikami (NGT)**, který byl zveřejněn v červenci 2023 rámci přijatého balíčku opatření pro udržitelné využívání klíčových přírodních zdrojů a následně byl intenzivně projednáván na technické úrovni. Návrh nařízení definuje způsob regulace NGT, který by měl umožnit využít potenciál nových biotechnologií a reagovat tak na aktuální potřeby. Pro Česko je přijetí návrhu nařízení prioritou, a to s ohledem na zajištění konkurenceschopnosti evropského zemědělství. Evropský parlament si odsouhlasil svou zprávu na plenárním zasedání dne 7. února a následně si před koncem svého mandátu odhlasoval ukončení 1. čtení. Na jednání Coreperu I dne 14. března 2025 se podařilo PL PRES dosáhnout dohody nad návrhem mandátu Rady a mohou tak být zahájeny diskuse s Evropským parlamentem. První politický trialog se konal 6. 5. 2025.

Společná rybářská politika

Revidované **nařízení o kontrole rybolovu** (2023/2842) vstoupilo v platnost v lednu 2024, jehož určitá ustanovení bylo nutné implementovat i do legislativy Česka (sankce, kontroly, přestupky právnických či fyzických osob, nezákonný, nehlášený a neregulovaný rybolov apod.). **Dohoda o rybolovných právech v Baltském moři** byla v říjnu 2024 jednomyslně schválena. V prosinci 2024 pak byla schválena rybolovná práva pro Atlantik a Severní moře a pro Středozemní a Černé moře. Dále byly rovněž úspěšně dokončeny dvoustranné konzultace s Norskem a třístranné konzultace mezi EU, Spojeným královstvím a Norskem ohledně rybolovných práv. Evropská komise zahájila rozsáhlé hodnocení nařízení o Společné rybářské politice.

9. Justice a vnitřní věci

Azylová a migrační politika

V průběhu roku 2024 EU pokračovala **v zásadní reformě svých migračních a azylových pravidel**. Tento proces dále akceleroval po nástupu nové Evropské komise, která prohlubuje své dosavadní zaměření na **prevenci nelegální migrace**, zajištění **bezpečnosti vnějších hranic** (vč. opatření proti instrumentalizaci) a **zlepšení návratů**.

S ohledem na potřebu reagovat na měnící se výzvy se pozornost stále více upírá k **inovativním řešením**, jejichž cílem je doplnit stávající nástroje. **Česko je v tomto směru velmi aktivní** – je zakládajícím členem neformální skupiny složené ze seniorních zástupců většiny členských zemí a Evropská komise a již třetím rokem se aktivně účastní její práce. Jedním z výsledků práce této skupiny je **společný dopis 15 ministrů vnitra** (včetně Česka) z 15. května 2024 adresovaný Evropské komisi, který předkládá konkrétní návrhy nových řešení, jak zabránit nelegální migraci do EU (včetně externalizace migračních a azylových procesů).

V roce 2024 též pokračovaly aktivity na unijní úrovni zaměřené na posílení **spolupráce se třetími zeměmi v oblasti migrace**, včetně sjednávání dalších strategických partnerství s prioritními zeměmi původu a tranzitu. V únoru 2024 bylo uzavřeno migrační partnerství s **Mauretánií** a poté hned v březnu komplexní strategické partnerství s **Egyptem**. Na konci ledna 2025 pak došlo k podpisu komplexního partnerství s **Jordánskem**. Díky účinné implementaci prvního partnerství (memoranda o porozumění), jež bylo již v červenci 2023 uzavřeno s Tuniskem, se podařilo snížit odjezdy z této země do EU o 60 %.

V květnu 2024 přijala Rada balíček legislativních předpisů cílících na **reformu azylové a migrační politiky EU²**, jež vstoupily v platnost 11. června 2024 s odloženou účinností do 12. června 2026. Pro účely jeho implementace přijala Komise v červnu 2024 **Společný implementační plán**. Na jeho základě měly členské státy do 12. prosince 2024 předložit EK národní implementační plány. Český **Akční plán realizace dílčích opatření vedoucích k zamezení zneužívání azylu v nelegální migraci** byl projednán Výborem pro EU na vládní úrovni dne 11. prosince 2024 a po schválení na meziresortní úrovni formálně odeslán Evropské komisi. Dalšími nejbližšími milníky v rámci implementace reformy budou vypracování národního pohotovostního plánu (duben 2025) a příprava národní strategie pro migraci a azyl (červen 2025). Vláda ČR bude ve stanovené lhůtě (do 30. června 2025) informovat Senát o tom, jakým způsobem zohlednila jeho usnesení č. 87 ze dne 22. ledna 2025.

Úsilí v boji proti fenoménu **instrumentalizace migrace**, kterému se do jisté míry věnuje i tzv. krizové nařízení, bylo v prosinci 2024 doplněno o opatření obsažená ve **sdělení Komise o boji proti hybridním hrozbám vyplývajícím ze zneužívání migrace jako zbraně a o posilování bezpečnosti na vnějších hranicích**. Návrh **nařízení, kterým se zavádí společný rámec pro navrácení státních příslušníků třetích zemí neoprávněně pobývajících na území Unie**, Evropské komise představila v březnu 2025 s cílem reformovat současnou

² Nařízení o Eurodac, nařízení o řízení azylu a migrace, azylové procedurální nařízení, nařízení o screeningu, krizové nařízení, revize přijímací směrnice, kvalifikační nařízení, nařízení o přesídlovacím rámci EU, nařízení o systému Ecris, nařízení o návratové hraniční proceduře a dvě nařízení, která umožní uplatňovat dotčené návrhy i na ty evropské země, které mají odlišná schengenská pravidla

nefunkční návratovou politiku. Toho má být dosaženo s využitím nových, inovativních konceptů zahrnujících **návratová centra** (*return hubs*) mimo území EU, urychlením návratu cizinců představujících **bezpečnostní riziko**, stanovením striktní povinnosti cizinců **spolupracovat při návratech** a též povinnosti **realizace nucených návratů**, včetně systematického využívání **detenčních center**.

V kontextu trvající ruské agrese proti Ukrajině pokračoval v roce 2024 **přliv osob prchajících před válkou na Ukrajině do EU**. Česko je se svými více jak 400 tis. držiteli aktivního statusu (ke dni 28. března 2025), na třetím místě co do počtu registrací k dočasné ochraně a nadále zůstává nejvíce zasaženým státem v přepočtu na obyvatele.

Vzhledem k uvedené situaci bylo v červnu 2024 na unijní úrovni schváleno **prodloužení dočasné ochrany** poskytované těmto osobám o další rok, tj. **do 4. března 2026**. Současně pokračovala **politická debata o budoucnosti dočasné ochrany**. V Česku nabyl ke dni 11. února 2025 účinnosti³ zákon č. 24/2025 Sb. (kterým se mění zákon č. 65/2022 Sb.) označovaný jako „**Lex Ukrajina**“, který stanovil podmínky prodloužení dočasné ochrany o další rok až do 31. března 2026. Novela zároveň umožní ekonomicky soběstačným držitelům dočasné ochrany při splnění řady poměrně přísných podmínek přechod na **zvláštní dlouhodobý pobyt**, tj. do běžného imigračního systému Česka již bez ochranného účelu.

V oblasti **legální migrace** se podařilo dokončit projednávání revize **směrnice o jednotném povolení k pobytu a práci pro příslušníky třetích zemí**. Akt byl dne 30. dubna 2024 vyhlášen v Úředním věstníku EU. Po schválení vyjednávacího mandátu Rady v listopadu 2023 k návrhu revize **směrnice o dlouhodobě pobývajících residentech** se uskutečnily dva politické trialogy s Evropským parlamentem. V březnu 2024 nicméně došlo k přerušení meziinstitucionálních vyjednávání, jež nebyla doposud obnovena. Též pokračovalo projednávání návrhu nařízení o vytvoření **rezervoáru talentů EU** (*EU Talent Pool*), jehož cílem je řešit nedostatek kvalifikované pracovní síly v Unii. V červnu 2024 schválila Rada svůj obecný přístup k návrhu. Na začátku dubna 2025 pak byly po schválení pozice Evropského parlamentu zahájeny trialogy.

Dne 1. června 2024 vstoupila v platnost **dohoda mezi EU a Albánií o operativních činnostech prováděných agenturou Frontex** v Albánii (statusová dohoda druhé generace). Tato dohoda umožňuje vyslat do Albánie jednotky Frontexu s výkonnými pravomocemi za účelem provádění společných operací a zásahů rychlé reakce i na jiných než albánsko-řeckých státních hranicích.

Schengenský prostor a ochrana hranic

Dne 20. června 2024 byla vydána aktualizace **Schengenského hraničního kodexu** v podobě nařízení. Reforma má zásadní význam pro zvýšení odolnosti schengenského prostoru vůči současným i budoucím krizím na jeho vnějších hranicích. V říjnu 2024 EK zveřejnila **balíček k digitalizaci cestovních dokladů** obsahující návrh nařízení o digitální cestovní aplikaci EU a návrh nařízení o vydávání digitálních cestovních oprávnění založených na průkazech totožnosti. Cílem je jak posílení efektivity hraničních kontrol a bezpečnosti schengenského prostoru, tak usnadnění výkonu práva na volný pohyb a umožnění rychlejšího a efektivnějšího překračování vnějších hranic díky digitalizaci údajů obsažených v cestovních dokladech.

³ S výjimkou části šesté čl. VII bodů 6 až 9, bodu 12 a čl. VIII, které nabývají účinnosti dnem 1. července 2025.

Dne 12. prosince 2024 Rada přijala rozhodnutí o **plném přijetí Bulharska a Rumunska do schengenského prostoru** s účinností od 1. ledna 2025. Obě země vstoupily do schengenského prostoru již 31. března 2024, kontroly ale skončily jen vnitřních vzdušných a námořních hranicích, zatímco na vnitřních pozemních hranicích zatím zůstávaly zachovány kvůli vetu Rakouska.

V rámci **budování interoperabilní architektury** pokračoval vývoj **celoevropských informačních systémů**, které mají zlepšit hraniční kontroly a zajistit vysokou úroveň bezpečnosti. Systém vstupu/výstupu (**EES**) měl být spuštěn ve všech členských zemích v listopadu 2024, nicméně s ohledem na problémy na úrovni centrálního systému a na straně některých členských států bylo rozhodnuto o jeho **postupném zprovoznění až od října 2025**. Dne 6. března 2025 Rada schválila obecný přístup k příslušnému nařízení, jež má tento postup umožnit. Na plenárním zasedání dne 7. května 2025 schválil svou pozici Evropský parlament a otevřel tak cestu k trialogům, jež byly zahájeny dne 12. května.

Vnitřní bezpečnost a policejní spolupráce

Od přijetí **strategie bezpečnostní unie na období 2020–2025** byla dosaženo významného pokroku v oblasti zajišťování bezpečnosti v EU. Nově má na potřebu **komplexního přístupu k bezpečnosti** napříč všemi politikami dle přístupu *security by design* má reagovat **nová Strategie vnitřní bezpečnosti EU**, jež byla představena dne 1. dubna 2025.

V rámci snah o zmírňování **bezpečnostních rizik plynoucích z ruské agrese proti Ukrajině** pokračoval v roce 2024 strukturovaný dialog o vnitřní bezpečnosti mezi EU a ukrajinskými orgány, který byl zahájen na základě iniciativy českého předsednictví na podzim 2022. Jeho cílem je trvalá posílená operativní spolupráce v rámci čtyř klíčových výzev, kterými jsou bezpečnost hranic, nelegální obchod se střelnými zbraněmi, násilní extremističtí zahraniční dobrovolníci a další bezpečnostní rizika.

V reakci na bezprecedentní vlnu antisemitismu po teroristických útocích Hamásu v Izraeli vydala Rada v říjnu 2024 **prohlášení o podpoře židovského života a boji proti antisemitismu**, které zdůraznilo boj se všemi formami antisemitismu, rasismu, nenávisti a diskriminace. Komise současně představila **první zprávu o pokroku v rámci Strategie EU pro boj proti antisemitismu a podporu židovského života**.

V roce 2024 probíhalo projednávání dvou návrhů předložených Evropskou komisí na konci předchozího roku v rámci snah o zefektivnění **boje proti převaděčství migrantů**. Vedle směrnice stanovující minimální pravidla pro prevenci a boj proti napomáhání k nepovolenému vstupu, tranzitu a pobytu se jedná o **návrh nařízení o posílení policejní spolupráce v souvislosti s předcházením, odhalováním a vyšetřováním převaděčství migrantů a obchodování s lidmi a o zvýšení podpory Europolu při předcházení těmto trestným činům a boji proti nim** (návrh mění i nařízení o Europolu). K druhému z návrhů schválila Rada v červnu 2024 svůj vyjednávací mandát pro jednání s Evropským parlamentem, který svou pozici zatím nepřijal. Vláda ČR při projednávání návrhu postupovala v souladu s usnesením Senátu Parlamentu ČR č. 384 ze dne 6. března 2024.

V roce 2024 bylo završeno vyjednávání o **návrhu nařízení o automatizované výměně údajů pro policejní spolupráci**, jež má zavést novou generaci tzv. průmské spolupráce (**tzv. Prům II**) prostřednictvím zlepšení, usnadnění a urychlení výměny údajů mezi donucovacími orgány a následné identifikace pachatelů trestné činnosti. Dne 5. dubna 2024 bylo nařízení publikováno v Úředním věstníku EU.

V roce 2024 pokračovalo projednávání návrhu **nařízení, kterým se stanoví pravidla pro předcházení pohlavnímu zneužívání dětí a boj proti němu**. Cílem návrhu je účinněji řešit zneužívání on-line služeb k pohlavnímu zneužívání dětí, a to prostřednictvím nastavení jasných pravidel pro boj proti této kriminalitě na internetu. Jednání o návrhu, které probíhá již od června 2022, se zatím výrazněji neposunulo. PL PRES má přesto za cíl dosáhnout obecného přístupu Rady, a to s ohledem na skutečnost, že v dubnu 2026 skončí použitelnost stávající **prozatímní právní úpravy**.

V prosinci 2024 Rada přijala **závěry o budoucích prioritách pro posílení společného úsilí EU v oblasti boje proti terorismu**. EU se též intenzivně zabývala **bojem proti nelegálnímu obchodu s drogami a organizovanému zločinu**. V lednu 2024 byla v Antverpách spuštěna Evropská aliance přístavů. V červnu 2024 Rada schválila své **závěry o mapování vysoce rizikových zločineckých sítí**, a v říjnu 2024 pak přijala **závěry o boji proti přeshraniční trestné činnosti v oblasti životního prostředí**. V prosinci 2024 pak také byly přijaty **závěry Rady o příručce pro evropské státy pořádající významné mezinárodní fotbalové turnaje**.

V prosinci 2024 přijaly Rada a Evropský parlament dvě nařízení týkající se shromažďování a předávání **předběžných údajů o cestujících (API)**, jež byla následně zveřejněna v Úředním věstníku EU dne 8. ledna 2025. Cílem nařízení je usnadnění kontrol na vnějších hranicích EU a přispět k posílení prevence odhalování, vyšetřování a stíhání teroristických činů a závažné kriminality.

V roce 2024 pokračovala práce skupiny na vysoké úrovni pro **přístup k údajům pro účely účinného prosazování práva**, jež se odrazila i v **závěrech Rady o přístupu k údajům pro účinné prosazování práva** z prosince 2024. Do první poloviny roku 2025 má EK připravit plán provádění konkrétních opatření v této oblasti. V kontextu nového institucionálního cyklu EU Rada v prosinci 2024 schválila **Strategická vodítka pro legislativní a operativní plánování v rámci prostoru svobody, bezpečnosti a práva**, které následně potvrdila Evropská rada na svém prosincovém zasedání.

Civilní ochrana a krizové řízení

Dne 25. června 2024 bylo přijato **doporučení Rady o plánu pro koordinaci reakce na úrovni Unie na narušení kritické infrastruktury se značným přeshraničním významem (Critical Infrastructure Blueprint)**. Toto doporučení umožní EU koordinovaněji reagovat na významné přeshraniční incidenty kritické infrastruktury, které mohou narušit základní služby na vnitřním trhu. V reakci na strmý nárůst incidentů zejména v Baltském moři, jež narušují podmořskou infrastrukturu EU, přijaly Evropská komise a vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku v únoru 2025 **Akční plán EU o bezpečnosti kabelů**, jehož klíčovým opatřením ke zlepšení detekce incidentů týkajících se podmořských kabelů je posílení kapacit pro sledování hrozeb, které umožní včasnější varování a reakci.

Dne 30. října 2024 byla představena **zpráva o civilní a vojenské připravenosti EU**, jejímž zpracováním pověřila předsedkyně Komise U. von der Leyenová bývalého finského prezidenta **S. Niinistöho**. Hlavním mottem zprávy je komplexní připravenost spočívající v propojení všech jejích dimenzí tak, aby EU byla schopna účinně předcházet či čelit jakémukoli typu krize od pandemie, přírodních katastrof a dopadů klimatické změny přes útoky hybridních aktérů po vojenskou invazi do jednoho či více členských států. Doporučení formulovaná v Niinistöho zprávě se promítla do klíčových strategických dokumentů nové EK, jakými jsou Strategie připravenosti Unie, Bílá kniha o budoucnosti evropské obrany (představeny v březnu 2025) a již zmíněná nová Strategie vnitřní bezpečnosti EU.

Vízová politika

V březnu 2024 byl schválen mandát Rady pro vyjednávání s Evropským parlamentem o **návruhu na revizi mechanismu pro pozastavení zrušení vízové povinnosti** (tzv. suspenzivního mechanismu). Do návrhu byly promítnuty požadavky členských států a Evropského parlamentu na rozšíření důvodů pro aktivaci suspenzivního mechanismu, včetně zahrnutí hybridních hrozeb, provozování režimů občanství pro investory a nesouladu vízové politiky třetí země osvobozené od vízové povinnosti s vízovou politikou EU. Dne 19. března 2025 schválil výbor LIBE pozici Evropského parlamentu k návrhu, na jejímž základě byly v dubnu zahájeny trialogy.

V prosinci 2024 Evropská komise představila **sedmou zprávu v rámci mechanismu pozastavení zrušení vízové povinnosti**, v níž tradičně hodnotí vybrané třetí země, kterým byla vízová povinnost zrušena na základě splnění kritérií stanovených v tzv. plánech vízové liberalizace (Ukrajina, Gruzie, Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Srbsko, Severní Makedonie a Moldavsko). Zpráva věnuje zvláštní pozornost sblížování vízových politik, režimům občanství pro investory, spolupráci při zpětném přebírání osob a neopodstatněným žádostem o azyl.

Rada pak v prosinci 2024 přijala **závěry „Směrem ke strategičtějšímu přístupu k vízové politice EU“**, v nichž zdůraznila, že při jednání o otázkách souvisejících s vízy je třeba plně zohlednit aspekty migrace a vnitřní bezpečnosti.

Na konci roku 2024 zveřejnila Evropská komise **návrh rozhodnutí Rady, kterým se částečně pozastavuje uplatňování Dohody mezi EU a Gruzii o usnadnění udělování víz**. Omezení se týká držitelů diplomatických pasů a cest oficiálních gruzínských představitelů. Návrh rozhodnutí byl schválen Radou dne 27. ledna 2025 a od 29. ledna 2025 je provádění dohody částečně pozastaveno. Stalo se tak v kontextu násilných represí proti demonstrantům, politikům, občanským iniciativám a nezávislým médiím a také v souvislosti s přijatou gruzínskou legislativou, která nerespektuje základní práva a svobody.

Digitalizace vízového procesu

V dubnu 2022 předložila Evropská komise návrh na digitalizaci procesu udělování schengenských víz. Cílem navrhovaných opatření je nahradit stávající tištěný vízový štítek digitálním štítkem, umožnit podávání žádostí o víza prostřednictvím online vízové platformy, zlepšit postup podávání žádostí o víza a snížit náklady a zátěž, které nesou země EU a žadatelé.

Dne 13. listopadu 2023 Rada přijala nová pravidla EU pro digitalizaci postupu udělování víz. V roce 2024 pokračovalo **projednávání dílčích prováděcích nařízení souvisejících s digitalizací vízového procesu**. O přesném datu použitelnosti nových pravidel bude rozhodnuto po dokončení prací na technických aspektech vízové platformy a digitálního víza. Dle aktualizovaného časového harmonogramu by digitalizace víz měla začít fungovat v praxi od 1. ledna 2028. Do roku 2032 by pak trvalo přechodné období, po jehož skončení by počínaje 1. lednem 2035 měly být všechny žádosti o víza, včetně podání a rozhodování, již zpracovávány digitálně všemi členskými státy schengenského prostoru.

Trestní právo a justiční spolupráce v trestních věcech

V roce 2024 došlo v oblasti trestního práva hmotného a procesního k přijetí následujících významných předpisů:

Směrnice ze dne 11. dubna 2024 o trestněprávní ochraně životního prostředí, kterou dochází k prohloubení harmonizace trestných činů a sankcí v této oblasti, což bude třeba reflektovat v hlavě VIII zvláštní části trestního zákoníku; stanovisko Senátu dle usnesení č. 434 ze dne 6. dubna 2022 bylo zohledněno v řadě ohledů – seznam druhů trestů je upraven jako fakultativní, požadavky ohledně účasti dotčené veřejnosti se závazně nevztahují na členské státy, které tento institut v trestním řízení neužívají, požadavky na hranice trestních sazeb i promlčecích dob byly zmírněny.

Směrnice ze dne 24. dubna 2024 o vymezení trestných činů a sankcí za porušení omezujících opatření Unie, která si vyžádá změnu trestného činu porušení mezinárodních sankcí, zakotvení trestnosti porušení mezinárodních sankcí z hrubé nedbalosti a možnosti odčerpat v trestním řízení věc, na níž se mezinárodní sankce vztahuje (změny jsou navrženy v rámci sněmovního tisku 854).

Směrnice ze dne 24. dubna 2024 o vymáhání a konfiskaci majetku, která zejména požaduje umožnit konfiskaci majetku souvisejícího s trestnou činností bez ohledu na odsouzení, posiluje pravomoci úřadů pro vyhledávání majetku a vyžádá si změny trestních i policejních předpisů; stanovisko Senátu dle usnesení č. 59 ze dne 1. prosince 2022 bylo zohledněno v řadě ohledů – došlo k omezení aplikovatelnosti tzv. rozšířené konfiskace na trestné činy s horní hranicí sazby nejméně čtyři roky, ustanovení o konfiskaci nevysvětlitelného bohatství bylo přijato ve znění, které umožňuje omezit rozsah aplikovatelnosti institutu řadou podmínek, a kvůli mezím právního základu byla část původně navrhovaných pravidel vypuštěna.

Směrnice ze dne 14. května 2024 o potírání násilí na ženách a domácího násilí, která je komplexním předpisem souvisejícím s požadavky stanovenými úmluvou Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (tzv. Istanbulskou úmluvou) a vyžádá si změny trestního zákoníku, zákona o obětech trestných činů a zřejmě také v sociálních předpisech; stanovisko Senátu dle usnesení č. 460 ze dne 11. května 2022 bylo zohledněno v některých podstatných ohledech - vypuštění trestného činu znásilnění, uvedení výčtu přitěžujících okolností do fakultativní podoby, tedy v zásadě jejich ponechání v rukou členských států.

Směrnice ze dne 13. června 2024 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, která si dle předběžného vyhodnocení vyžádá zejména změny trestního zákoníku týkající se rozšíření trestných forem vykořisťování a kriminalizace využívání služeb obchodovaných osob;

Nařízení o předávání řízení v trestních věcech, návrh si dal jako cíl stanovit pravidla pro předávání trestních řízení mezi členskými státy Evropské unie a zlepšit účinný a řádný výkon spravedlnosti v rámci Evropské unie. Nařízení bylo přijato 27. listopadu 2024 a bude se (s výjimkou Dánska) aplikovat od 1. února 2027.

Dále projednávány nebo nově navrženy byly:

Návrh směrnice o boji proti korupci, který předložila Komise 3. května 2023 a jehož cílem je harmonizovat skutkové podstaty tzv. korupčních trestných činů a hranice sankcí v této oblasti; **v červnu 2024 Rada schválila obecný přístup**, jehož znění zohledňuje stanovisko

Senátu dle usnesení č. 231 ze dne 13. července 2023 v tom smyslu, že trest „zbavení práva kandidovat ve volbách“ byl z návrhu vypuštěn, článek o požadavcích na rozhodování o zbavení imunity veřejných činitelů byl upraven tak, že se uplatní pouze, je-li to v souladu s ústavními a právními pořádky členských států, a horizontální ustanovení byla upravena do obdobné podoby jako v jiných trestněprávních směrnicih;

Návrh směrnice, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu, který předložila Komise 12. července 2023 a reaguje na dosavadní vývoj v této oblasti se zaměřením na specifická cílená opatření, která by dle Komise měla obětem umožnit plné využívání jejich práv; **v červnu 2024 Rada schválila obecný přístup**, jehož znění zohledňuje stanovisko Senátu dle usnesení č. 279 ze dne 18. října 2023 v tom smyslu, že projednávaná ustanovení byla do nejvyšší možné míry sladěna se směrnicí o potírání násilí na ženách a domácího násilí a ustanovení o odškodňování byla z návrhu vypuštěna; koncem roku 2024 byla zahájena dialogová jednání s Evropským parlamentem.

Návrh směrnice, kterou se stanoví minimální pravidla pro předcházení proti napomáhání k nepovolenému vstupu, tranzitu a pobytu v Unii, který předložila Komise 28. listopadu 2023 a jehož hlavním cílem je harmonizace skutkových podstat trestných činů v oblasti převaděčství migrantů. **v prosinci 2024 Rada schválila obecný přístup**, jehož znění zohledňuje stanovisko Senátu dle usnesení č. 384 ze dne 6. března 2024), zejména došlo k zajištění vyšší úrovně koherence s jinými trestněprávními směrnicih v horizontálních otázkách, k vypuštění trestného činu „veřejného navádění k neoprávněnému vstupu, tranzitu a pobytu na území členských států EU“, k revizi trestních sazeb a ke změně výčtu sankcí na fakultativní;

Návrh směrnice o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti materiálům pohlavního zneužívání dětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV (přepracované znění), který Komise předložila 6. února 2024 s cílem aktualizovat stávající směrnici z roku 2011/93/EU zejména s ohledem na mezitímní technologický vývoj usnadňující některé formy související kriminality; **v prosinci 2024 Rada schválila obecný přístup**;

Civilní právo a justiční spolupráce v civilních věcech

Návrh směrnice o přizpůsobení pravidel mimosmluvní občanskoprávní odpovědnosti umělé inteligenci byl Evropskou komisí předložen dne 28. září 2022. Návrh je většinou členských států považován za předčasný. Toto stanovisko podpořilo i Česko v souladu s usnesením Senátu č. 96 ze dne 25. ledna 2023. Komise na základě vývoje v roce 2024 plánuje vzít návrh zpět a zváží další postup.

Návrh směrnice, kterou se harmonizují některé aspekty insolvenčního práva, byl EK předložen dne 8. prosince 2022. Cílem návrhu je odstranit rozdíly ve vybraných oblastech vnitrostátních insolvenčních režimů, které vytváří právní nejistotu ohledně výsledků řízení a představují jednu z překážek volného pohybu kapitálu v EU a větší integrace kapitálových trhů EU. Rada JHA ve vztahu k návrhu směrnice přijala dne 13. prosince 2024 **částečný obecný přístup**, který se týká pravidel obsažených v hlavě I (obecná ustanovení), hlavě II (vylučovací žaloby), hlavě III (vysledování majetku), hlavě V (povinnost vedoucích pracovníků) a hlavě VIII (opatření ke zvýšení transparentnosti). Hlavy IV, VI, VII a IX spolu s ustanoveními hlavy I týkajícími se těchto hlav jsou z částečného obecného přístupu vyloučeny a bude se o nich dále jednat na úrovni expertní skupiny. PL PRES si vytyčilo cíl dosáhnout plného obecného přístupu

do června 2025. Rada členských států však setrvává na svých zásadních věcných připomínkách.

V průběhu 2024 pokračovala jednání o **návruhu nařízení o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu opatření a o spolupráci ve věcech ochrany dospělých osob a o návrhu rozhodnutí Rady, kterým se členské státy zmocňují, aby se v zájmu Evropské unie staly nebo zůstaly smluvními stranami Úmluvy o mezinárodní ochraně dospělých osob ze dne 13. ledna 2000**. Na zasedání Rady pro spravedlnost a vnitřní věci v červnu 2025 plánuje polské předsednictví předložit ministrům ke schválení částečný obecný přístup ke kapitolám I–V návrhu nařízení.

Projednávání návrhu **nařízení o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství** zahájilo již české předsednictví v roce 2022. Vyjednávání v rámci pracovní skupiny Rady pro otázky občanského práva probíhalo i v průběhu celého roku 2024. K opakovaně diskutovaným bodům na jednání pracovní skupiny patří otázka, zda by do působnosti nařízení měl spadat i institut náhradního mateřství. Stanovisko Senátu (podle usnesení č. 146 z 9. schůze konané dne 30. března 2023, senátní tisk č. N 17/14) bylo zohledněno v rámci diskusí v Radě během belgického předsednictví ve vztahu k použití výhrady veřejného pořádku, uplatnění imperativních norem a možnosti uplatnění alternativních postupů podle vnitrostátního práva za účelem uznání rodičovství vzniklého na základě náhradního mateřství. Česko podporuje řešení založené na výhradě veřejného pořádku. Jedná se o tradiční ustanovení, které je naformulováno obecně a v praxi u již použitelných nařízení v oblasti rodinného práva nečiní aplikační potíže. K dalším dosud nevyjasněným otázkám v textu návrhu patří otázka oběhu rozhodnutí a uznávání/přijímání veřejných listin souvisejících s určením rodičovství či jak v tomto ohledu nakládat s veřejnými listinami prokazujícími rodičovství ze států mimo EU. Česko se zapojuje do diskusí o návrhu s vědomím citlivosti návrhu a nutnosti dosažení jednomyslnosti v Radě.

Digitalizace justice

V návaznosti na přijetí **nařízení o digitalizaci justiční spolupráci a směrnice o změně směrnic a rozhodnutí pro digitalizaci justiční spolupráce** byly v roce 2024 zahájeny práce na přípravě prováděcích předpisů k jednotlivým nástrojům justiční spolupráce v občanských, obchodních a trestních věcech, a to v rámci tzv. komitologie.

Rada pro spravedlnost a vnitřní věci na svém zasedání ve dnech 12. a 13. prosince 2024 schválila **závěry Rady o využívání umělé inteligence v oblasti justice**, čímž učinila významný krok k harmonizaci přístupu členských států při zavádění AI do soudních systémů. Česká republika v této souvislosti zdůraznila nezbytnost zajistit, aby systémy AI v justici dodržovaly zásadu vysvětlitelnosti a chránily nezávislost soudnictví. Součástí závěrů je vytvoření nástrojového balíčku „Justice AI Toolbox“, který usnadní sdílení osvědčených postupů a podporuje společný technologický rozvoj napříč EU.

Jednání o přistoupení EU k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod Rady Evropy

Jednání o podmínkách přistoupení EU byla v březnu 2023 završena dosažením prozatímní dohody na úpravě přístupových nástrojů. **Otevřenou otázkou** zůstala pouze odpovědnost EU za akty v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP) a společné bezpečnostní

a obranné politiky (SBOP) a pravomoc Soudního dvora EU v této oblasti, přičemž řešení této otázky má být předmětem interní dohody v rámci EU.

Dne 10. září 2024 vydal Soudní dvůr (SDEU) rozsudek ve věci *Eulex Kosovo*, který má potenciál tuto otázku vyřešit. Z dosavadního výkladu základních smluv EU a navazující judikatury SDEU vyplývalo, že možnost přezkumu aktů v oblasti SZBP je ze strany SDEU značně omezená. To představovalo zásadní překážku pro přistoupení EU k EÚLP, jak vyplývalo z posudku SDEU 2/13 z roku 2014, kdy SDEU konstatoval, že tehdejší návrh dohody o přistoupení EU k EÚLP nerespektuje specifické rysy unijního práva týkající se soudního přezkumu aktů EU. Tímto rozsudkem však nyní SDEU sám otevřel možnost širšího přezkumu aktů SZBP, a to v případech, kdy se dotčené úkony a nečinnost přímo netýkají politických nebo strategických rozhodnutí orgánů, institucí a jiných subjektů Unie v rámci SZBP nebo SBOP.

Předpokládá se, že Evropská komise v koordinaci s členskými státy během první poloviny roku 2025 podá Soudnímu dvoru EU žádost o posudek v souladu s čl. 218 odst. 11 Smlouvy o fungování EU (SFEU) o slučitelnosti zamýšlené dohody s unijním právem.

Konzulární ochrana

V roce 2024 byl na úrovni Pracovní skupiny Rady EU pro konzulární záležitosti projednáván návrh **směrnice o opatřeních v oblasti koordinace a spolupráce s cílem usnadnit konzulární ochranu nezastoupených občanů Unie ve třetích zemích a směrnice, kterou se zavádí náhradní cestovní doklad EU**.

Legislativní návrh je vyvrcholením procesu revize započaté v září 2022, kdy Evropská komise zveřejnila implementační zprávu ke směrnici o opatřeních v oblasti koordinace a spolupráce s cílem usnadnit konzulární ochranu nezastoupených občanů Unie ve třetích zemích, v níž navrhla některé změny vycházející ze zkušeností z krizových situací ve světě v uplynulých letech. Ve vyjednávání revize směrnice, konkrétně jejího třetího kompromisního návrhu, se na úrovni pracovní skupiny Rady EU pokračuje i v roce 2025.

Směrnice ze dne 18. června 2019, kterou se zavádí náhradní cestovní doklad EU, zavedla jednotný náhradní cestovní doklad EU (NCD EU), který členský stát EU vydává na žádost nezastoupenému občanovi EU, pokud mu byl například odcizen, ztracen nebo zničen cestovní pas nebo pokud jej nelze získat v přiměřené lhůtě. Směrnice umožňuje stejný druh diplomatické a konzulární ochrany v navštívené zemi, jaké požívají státní příslušníci členského státu, který doklad vydává.

10. Vnější vztahy

Amerika

Vztahy mezi EU a USA během roku 2024 se vyznačovaly poměrnou stabilitou, bez mimořádných výkyvů. Navzdory úzké koordinaci pomoci Ukrajině proti ruské agresi či proti postupnému sbližování v oblasti politiky vůči Číně, přetrvávalo během sledovaného období ve vztazích mezi EU a USA mnoho oblastí, kterým dominovala spíše napjatá očekávání z dalšího vývoje v kontextu předvolební kampaně v USA. Ať už šlo o obchod, klima, regulace technologií a Blízký východ.

Na sledované období nepřípadalo konání summitu, který se zpravidla konal každé dva roky. Naposledy v letech 2021 a 2023.

Došlo k několika společným jednáním EU-USA na úrovni ministrů zahraničních věcí. Například na mnichovské bezpečnostní konferenci, na okraji zasedání G20 v Rio de Janeiro nebo ve Washingtonu.

Ve dnech 30. - 31. ledna se ve Washingtonu uskutečnilo ministerské **zasedání Rady pro obchod a technologie EU-USA**, které přineslo výstupy v oblastech standardizace nových technologií, zejména AI, a potvrdilo prohloubení spolupráce v oblasti ekonomické bezpečnosti. V březnu proběhla diskuze ke vztahům EU-US na Radě FAC za účasti ministra zahraničí Antony Blinkena. Další zasedání tohoto uskupení proběhlo ve dnech 4.–5. dubna v belgické Lovani. Dne 15. března se ve Washingtonu uskutečnilo **zasedání Rady EU-USA pro energetiku** s akcentem na vzájemné ujištění transatlantické jednoty a spolupráce na zajištění energetické bezpečnosti v Evropě, a to především v kontextu ruské agrese na Ukrajině. Současně s tím byl potvrzen závazek k energetické tranzici, a to včetně podpory těchto trendů v třetích zemích (Ukrajina, Moldavsko, západní Balkán). Ve dnech 20. - 21. června se v Bruselu uskutečnilo **ministerské zasedání EU-USA v oblasti justice a vnitra**.

Během celého roku se mezi EU a USA uskutečnila řada dalších pracovních jednání a dialogů, např. dialog k Číně a konzultace k Indopacifiku, k Africe, lidskoprávní konzultace, konzultace ke konzulární problematice, odzbrojení a nešíření, boji proti terorismu a v dalších oblastech. Na operativní bázi probíhaly konzultace k Rusku a vývoji ruské agrese na Ukrajině.

Dynamiku relace EU – USA přirozeně v druhé polovině roku výrazně utlumila probíhající volební kampaň v USA. Po listopadových volbách bylo přirozeným předmětem zájmu na straně evropských partnerů potvrzení pevné transatlantické vazby a snaha o nastavení pozitivní komunikace s nastupující administrativou Donalda Trumpa.

Vztahy mezi Kanadou a EU jsou založeny na společných hodnotách, dlouhé historii úzké spolupráce a silných mezilidských vazbách. Díky **Dohodě o strategickém partnerství mezi Kanadou a EU** (zatím ratifikovaná 24 členskými státy EU) a Komplexní hospodářské a obchodní dohodě mezi Kanadou a EU (zatím ratifikovaná 17 členskými státy EU; od prozatímního uplatňování v r. 2017 došlo k nárůstu vzájemné obchodní výměny o 66 procent) probíhala těsná spolupráce na celé řadě témat, včetně zahraniční politiky, mezinárodního míru a bezpečnosti, obchodu a investic, změny klimatu a životního prostředí, zdraví a rozvojové spolupráce.

V únoru 2024 byla zahájena realizace digitálního partnerství mezi Kanadou a EU, jehož cílem je posílit spolupráci v oblastech, jako je umělá inteligence, kybernetická bezpečnost a digitální infrastruktura. V červenci 2024 se Kanada oficiálně přidružila k pilíři II (Globální výzvy

a konkurenceschopnost evropského průmyslu) rámcového programu Evropské unie pro výzkum a inovace Horizont Evropa.

EU a Kanada pokračovaly ve sledovaném období ve vojenské spolupráci a stěžejní podpoře Ukrajiny. Došlo k posílení spolupráce v oblasti sankcí, mimo jiné sdílením informací o navrhovaných zařazeních na seznamy, vývozních omezeních a finančních sankcích. V březnu 2024 hostila Kanada v **Ottawě osmý ročník dialogu o bezpečnosti a obraně mezi Kanadou a EU**. V dubnu 2024 se Kanada připojila k druhému projektu stálé strukturované spolupráce **EU (PESCO)** v oblasti logistických center, který doplňuje projekt vojenské mobility, jehož se Kanada již účastní. V říjnu 2024 se v Kanadě konala ministerská konference o lidském rozměru 10bodového ukrajinského mírového plánu s cílem vypracovat konkrétní program pro návrat válečných zajatců i deportovaných civilistů a dětí zpět na Ukrajinu.

V říjnu 2024 byla podepsána dohoda o předávání a zpracování údajů jmenné evidence cestujících (PNR). Jakmile nová dohoda vstoupí v platnost, poskytne cestujícím silnou ochranu soukromí a zároveň podpoří společné úsilí Kanady a EU v boji proti terorismu a závažné nadnárodní trestné činnosti.

Latinská Amerika a Karibik

V návaznosti na summit EU-CELAC (Společenství latinskoamerických a karibských států) konaný v červenci 2024 v Bruselu po dlouhých osmi letech EU během celého roku 2024 usilovala o **udržování dynamiky bi-regionální relace**. Zejména z důvodu neaktivního honduraského předsednictví skupiny CELAC se nicméně dlouho nedařilo uskutečnit plánované ministerské zasedání zemí obou regionů, které se má konat každý „nesummitový“ rok. Z iniciativy EU se nakonec **setkání ministrů zahraničních věcí** uskutečnilo pouze na okraj zasedání VS OSN v New Yorku v září 2024. Došlo rovněž k rozvoji dvou evropských iniciativ zaměřených na prohloubení vlivu EU v LAC (Latinská Amerika a Karibik) – **Digitální aliance EU-LAC** a investiční agendy **Global Gateway**.

V průběhu roku se ve vztahu k regionu Latinské Ameriky a Karibiku na nejvyšší úrovni diskutovalo především téma **reakce EU na neregulérní volby ve Venezuele** a kritické bezpečnostní a humanitární **situace na Haiti**. Ve vztahu k Haiti se EU nakonec kromě finančních příspěvků na řešení humanitární krize rozhodla podpořit finančně též klíčovou Mnohonárodnostní bezpečnostní podpůrnou misi pod mandátem RB OSN.

Rok 2024 byl ve znamení probíhajícího ratifikačního procesu **rámcové dohody EU-Chile**, jejíž provizorní část po ratifikaci EU a Chile vstoupila v platnost k 1. lednu 2025. Kompletní modernizovaná dohoda je stále v procesu ratifikace členskými státy, přičemž ČR byla jednou z prvních zemí, jež text ratifikovala.

Ukrajina a ruská agrese proti Ukrajině

Hlavním tématem vnějších vztahů EU zůstala i v roce 2024 **ruská agrese proti Ukrajině**. Ve světle skutečnosti, že agresor i nadále odmítá dodržovat základní principy mezinárodního práva; pokračoval trend zhoršování vztahů EU a jejích členských států s Ruskou federací. V roce 2024 EU pokračovala v poskytování rozsáhlé **finanční, vojenské a ekonomické pomoci** napadené zemi, **přerušila téměř všechny programy spolupráce s Ruskou federací**, masívně rozšířila sankce na fyzické a právnické osoby a zavedla široké ekonomické sankce, jejichž cílem je oslabit schopnosti Ruska financovat válku.

Celková podpora poskytnutá EU a jejími členskými státy Ukrajině od začátku ruské agrese v roce 2024 dosáhla kumulativně 139,2 mld. EUR. Tato částka zahrnuje 71,3 mld. EUR na

podporu celkové hospodářské, sociální a finanční odolnosti Ukrajiny; přibližně 49,3 mld. EUR vojenské pomoci (včetně 6,1 mld. EUR plateb z Evropského mírového nástroje a dvoustranné pomoci členských států).

Poprvé v roce 2024 byly využity **výnosy z imobilizovaných ruských státních aktiv**, a to ve výši 1,5 mld. EUR, z nichž značná část (90 %) byla využita na vojenskou pomoc pro Ukrajinu.

Na červnovém summitu G7 (včetně EU) v italské Apulii byl oznámen záměr na **mimořádnou půjčku G7 pro Ukrajinu** (ERA – Extraordinary Revenue Acceleration Loans for Ukraine) ve výši 50 mld. USD (45 mld. EUR) krytou výnosy z imobilizovaných ruských státních aktiv. Podrobnější náležitosti ERA schválili lídři G7, resp. ministři financí G7 dne 25. října 2024. EU vyplatila Ukrajině již v roce 2024 v rámci ERA první 4 mld. EUR (z plánovaných 18,1 mld. EUR za EU za celé období do konce roku 2027) jako makrofinanční pomoc.

V roce 2024 zahájil činnost **Registr škod** (digitální platforma), do kterého je možné vnést škody způsobené ruskými agresory. V říjnu 2024 Ukrajina splnila jeden ze závazků před EU a jmenovitě dokončila ratifikaci Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. Další diskuse nadále probíhaly ohledně zajištění **odpovědnosti za ruské válečné zločiny** na Ukrajině a vytvoření **Zvláštního tribunálu pro zločin agrese spáchaný vrcholnými představiteli Ruské federace**.

Během léta 2024 podepsala EU (a následně i Česko svou bilaterální) a Ukrajina **dohodu o bezpečnostních závazcích**.

Během celého roku 2024 byla i nadále v platnosti **autonomní obchodní opatření** k liberalizaci obchodu s Ukrajinou zavedená po zahájení ruské agrese proti Ukrajině, která zajistila volný export ukrajinských výrobků a služeb do EU. Současný obchodní režim platí do června 2025.

Dne 25. června 2024 se uskutečnila první **Mezivládní konference** (IGC) s Ukrajinou (a Moldavskem), čímž byl formálně a oficiálně **zahájen vyjednávací proces o členství** Ukrajiny v EU. V červenci 2024 byl následně zahájen proces **dvoustranného screeningu**. Do konce roku 2024 se podařilo dokončit screening 1. celku (Fundamentals Cluster). Dne 17. prosince 2024 Rada znovu potvrdila svůj plný a jednoznačný závazek vůči perspektivě členství Ukrajiny v EU.

Západní Balkán

V souvislosti s geopolitickými a bezpečnostními výzvami, kterým EU čelí v kontextu ruské agrese proti Ukrajině, zůstával západní Balkán i v roce 2024 předmětem zvýšeného zájmu EU s tím, že vedle aktivit, plynoucích přímo z procesu rozšiřování EU (plnění do značné míry technických podmínek), byly posilovány i aktivity, které s tímto procesem sice souvisejí, probíhají však paralelně (prohlubování spolupráce, důraz na sladování politik zemí západního Balkánu se společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU).

Kromě jednotlivých kroků v procesu rozšíření EU (viz zvláštní kapitola v části Obecné záležitosti), došlo především k zahájení **implementace Nového plánu růstu pro západní Balkán**, vydaného Evropskou komisí v listopadu 2023. V rámci prvního pilíře (postupná integrace zemí západního Balkánu do unijního trhu v sedmi prioritních oblastech) byla mj. do konce roku platební zóna SEPA rozšířena o Albánii a Černou Horu, zahájeny byly aktivity zaměřené na redukci poplatků za *roaming* a přenos dat či na zřízení zelených pruhů pro rychlejší celní odbavení na vnějších hranicích EU. V rámci druhého pilíře se zejména v kontextu Berlínského procesu podařilo odblokovat činnost CEFTA a schválit nový akční plán pro zřízení společného regionálního trhu. V květnu 2024 vstoupilo v platnost rozhodnutí Rady

EU a Evropského parlamentu o zřízení **Nástroje pro reformy a růst pro západní Balkán** (třetí a čtvrtý pilíř plánu růstu), který na období 2024-2027 navyšuje finanční asistenci EU zemím západního Balkánu o 6 mld. EUR za podmínky plnění předem stanovených reforem. Do konce roku 2024 všechny země západního Balkánu vyjma Bosny a Hercegoviny předložily své reformní agendy, tj. harmonogramy reforem, na základě jejichž plnění budou moci z nástroje čerpat.

Dialogu o normalizaci vztahů mezi Srbskem a Kosovem byl v r. 2024 ve znamení stagnace. Jednání probíhala v zásadě jen v odděleném formátu, bez přímých kontaktů mezi představiteli obou zemí. Až na několik výjimek se nepodařilo pokročit v implementaci dříve v rámci dialogu uzavřených dohod, zejména pak ne u Dohody o cestě k normalizaci vztahů mezi Kosovem a Srbskem (tzv. Bruselská dohoda) a Implementační přílohy z Ohridu, jež byly uzavřeny v r. 2023.

EU dále věnovala značnou pozornost situaci v **Bosně a Hercegovině**, rozhodnutí Evropské rady z března 2024 o zahájení přístupových vyjednávání bohužel nevedlo k akceleraci reformních procesů, ale naopak bylo následováno dlouhými obdobími politických krizí, přerušovanými pouze drobnými kroky v plnění podmínek, jež EU stanovila pro schválení vyjednávacího rámce. Největší vnitropolitickou výzvou zůstávaly soustavné kroky vedení entity Republika srbská směřující k podkopávání autority celostátních institucí, zejména Ústavního soudu Bosny a Hercegoviny, a Úřadu vysokého představitele (OHR) jako nejvyšší autority, pokud jde o implementaci civilních aspektů Daytonské mírové dohody. Ve světle tohoto vývoje je důležité, že se v listopadu v RB OSN podařilo opětovně dojednat schválení prodloužení mandátu vojenské mise EUFOR Althea na dalších 12 měsíců.

V případě Srbska zůstávala výzvou pokračující nejednoznačná zahraničněpolitická orientace země spojená s rovněž nejednoznačným trendem v oblasti sladění se SZBP. Znepokojující je rovněž dlouhodobý vývoj v oblasti médií a dalších základních pilířů demokratického zřízení. V závěru roku vypukly v zemi masové protivládní demonstrace v důsledku tragédie na železniční stanici v Novém Sadu, kde si pád betonového přístřešku vyžádal 14 obětí na životech.

Černá Hora a zejména **Albánie** se v roce 2024 posunuly kupředu v přístupovém procesu a jejich reformní úsilí ocenila i Evropská komise tím, že v listopadovém sdělení k rozšíření vyjádřila připravenost podpořit ambiciózní úsilí obou zemí uzavřít přístupová vyjednávání již do konce r. 2026 (Černá Hora), resp. 2027 (Albánie). V případě Černé Hory však bylo možno během roku sledovat vnitropolitickou nestabilitu a rozporupná vyjádření a kroky členů vládní koalice, která vyvolávala otazníky nad skutečným a upřímným zájmem aktuálního vedení země jako celku o vstup do EU a evropské hodnoty.

V **Severní Makedonii** se po prezidentských a parlamentních volbách v květnu 2024 dostala k moci dosavadní opozice, jejíž nejsilnější součástí, strana VMRO-DPMNE, v souladu s předvolební rétorikou odmítá bez dalších podmínek novelizovat ústavu doplněním zmínky o bulharské národnostní menšině, jež je podmínkou pro konání další mezivládní konference a otevření prvního klastru vyjednávacích kapitol.

Dne 18. prosince 2024 se uskutečnil **summit EU – západní Balkán** na úrovni hlav států a předsedů vlád. Výstupem summitu je tzv. Bruselské prohlášení přijaté členskými státy EU, které zdůrazňuje strategické partnerství mezi EU a západním Balkánem v kontextu současných geopolitických výzev, včetně ruské agrese vůči Ukrajině a konfliktu na Blízkém východě. Prohlášení potvrzuje závazek EU k evropské perspektivě západního Balkánu a klade

důraz na princip přistoupení založený na vlastních zásluhách jednotlivých zemí; označuje rozšiřování za strategickou investici do míru a prosperity a vyzdvihuje potřebu reform.

Turecko

Turecko zůstává důležitým partnerem EU v řadě klíčových oblastí, jako je obchod, migrace, energetika nebo bezpečnost. Je také **strategicky položeným aliančním státem**, jehož geopolitická váha po zahájení ruské války v roce 2022 ještě stoupla. Turecká zahraniční politika nicméně dlouhodobě vykazuje velmi **nízkou míru harmonizace se SZBP EU**; v mezidobí 2023-2024 klesla z 9 % na pouhých 5 %.

Východní partnerství

V roce 2024 pokračovala **debata o budoucnosti politiky Východního partnerství (VP)** zahájená za CZ PRES ve 2. polovině roku 2022. Mezi členskými státy EU i v rámci unijních institucí nadále panoval konsensus na významu zachování formátu VP při jeho současné adaptaci na stávající geopolitický vývoj, byl kladen důraz zejména na uplatňování principu diferenciací spočívajícího v zohledňování odlišných potřeb a zájmů jednotlivých partnerských zemí či na komplementaritě politiky VP s procesem rozšíření. Z hlediska programových priorit byly nejvíce zmiňovány podpora odolnosti partnerských zemí, konektivita, energetika, podpora občanské společnosti, vláda práva či digitální a zelená transformace. Druhá polovina roku 2024 byla však výrazně poznamenána prakticky nulovým zájmem HU PRES o agendu VP. To se mj. projevilo i rozhodnutím nezorganizovat schůzku ministrů zahraničních věcí členských států EU a zemí VP. Koncem roku 2024 však nadcházející PL PRES prezentovalo záměr věnovat politice VP zvýšenou pozornost, což dokládá i non-paper k budoucnosti VP, který Polsko předložilo v prosinci 2024 a k jehož kosponzorům náleželo i Česko.

Blízký východ

V březnu 2024 podepsala předsedkyně EK von der Leyen s egyptským prezidentem Sísím deklaraci o **strategickém partnerství mezi EU a Egyptem** a zároveň nezávaznou deklaraci o poskytnutí finančního balíčku (granty, půjčky, investice) na léta 2024-2027 v celkové výši 7,4 mld. EUR. Cílem je podpořit rozvoj egyptské ekonomiky a předcházet další migrační krizi. Konkrétním výsledkem strategického partnerství je zatím investiční konference, která proběhla v září 2024 v Káhiře (za účasti předsedkyně Evropské komise a egyptského prezidenta) a podpis memoranda o uvolnění první miliardy EUR z makrofinanční pomoci; byly také sjednány bilaterální dohody o přístupu ke zdravotnickým technologiím, zaměstnatelnosti mladých lidí a smlouva o financování v rámci programu NEXT MED s příspěvkem EU ve výši 263 mil. EUR.

Dne 16. října 2024 se uskutečnil **první summit hlav států/předsedů vlád EU a zemí Rady pro spolupráci arabských států v Zálivu (GCC)**. Summit se uskutečnil jako dosavadní vyvrcholení více než dvouletého úsilí o posílení strategické vazby mezi oběma bloky států.

Dne 4. října 2024 **zneplatnil Soudní dvůr Evropské unie smlouvy mezi EU a Marokem o zemědělství a o rybolovu**. Soudní dvůr Evropské unie opřel své rozhodnutí o nedostatečné zohlednění postoje lidu Západní Sahary, jejíž území si Maroko nárokuje. Dohoda o rybolovu byla vypovězena již v roce 2023. Dohoda o zemědělství se nyní nachází v legislativním vakuu do 3. 10. 2025, dokdy mohou obě strany hledat řešení této nové situace.

Vztahy EU s **Izraelem** se v roce 2024 realizovaly v rozsáhlé sektorové spolupráci na bázi společného **Akčního plánu evropské politiky sousedství pro léta 2022-2025**. Bylo zahájeno jednání k tzv. Prioritám partnerství mezi EU a Izraelem, které by měly stanovit rámec společných politických priorit do budoucnosti. Po útocích palestinského teroristického hnutí

Hamás proti Izraeli 7. října 2023 Rada EU důrazně odsoudila Hamás za jeho brutální napadení Izraele, zdůraznila právo Izraele na sebeobranu, vyzvala Hamás k okamžitému a bezpodmínečnému propuštění všech rukojmích a apelovala na zajištění humanitární pomoci Gaze bez rizika jejího zneužití teroristickými organizacemi. **Za rok 2024 dosáhla humanitární pomoc EU v Gaze a napříč regionem 193 mil. EUR.**

V reakci na teroristický útok proti Izraeli 7. října 2023 **Rada EU 19. ledna 2024 doplnila několik klíčových členů Hamásu na protiteroristický sankční seznam EU.** Jde o nový samostatný sankční režim proti podporovatelům Hamásu, Palestinského islámského džihádu a asociovaným osobám a entitám, na který zařadila 6 osob zapojených do finanční podpory Hamásu.

15. července 2024 Rada EU schválila sankce proti extremistickým izraelským osadníkům na Západním břehu Jordánu a ve východním Jeruzalémě a na aktivisty blokující za použití násilí přístup humanitární pomoci do Gazy (celkem pět fyzických a tři právnické osoby). Česko nerozpороvalo odůvodněné sankcionování nelegálních izraelských osadnických organizací i fyzických osob a podpořilo **kompromisní návrh Nizozemska na listaci sedmi izraelských osadnických entit a fyzických osob** v rámci lidskoprávního režimu COHOM.

V listopadu 2024 Rada EU v rámci Evropského mírového nástroje (EPF) přijala opatření **pomoci v hodnotě 13,25 mil. EUR na podporu jordánských ozbrojených sil (JAF).** Investice se zaměřila na severní a východní velitelství JAF poskytnutím systémů ke sledování, průzkumu a mobilitě.

Evropská rada ve svých závěrech z prosince 2024 definovala politická **očekávání EU vůči nové syrské vládě**, včetně inkluzivní politické tranzice, ochrany práv menšin a žen, respektu k lidským právům, národního usmíření, likvidace chemických zbraní či boje proti terorismu.

EU v roce 2024 posilovala své **sankční kroky namířené proti vojenské spolupráci Íránu s Ruskem.**

Afrika

EU v roce 2024 pokračovala ve svém **úsilí posílit strategické partnerství s Afrikou, resp. Africkou unií (AU),** a naplňovat tím závěry summitu EU-AU z února 2022, zejména investičního balíčku Global Gateway EU-Afrika ve výši 150 mld. EUR. Ustavením nové Task Force pro Afriku ESVA posílila reakci a záběr aktivit vůči pokračujícím hybridním a destabilizačním snahám Ruska o oslabení zájmů Západu v Africe, zejména v oblasti Sahelu.

Navzdory úsilí EU i AU bylo nutné opětovně odložit ministerské zasedání **EU-Africká Unie** na rok 2025. Stejně tak bylo odloženo i ministerské zasedání **EU - Jihoafrické rozvojové společenství (SADC).** Evropská rada vyslala jasný signál podpory pro posílení přítomnosti afrických zemí na mezinárodních fórech, zejména stálého členství AU v G20. Politický a bezpečnostní výbor EU (COPS) s Radou míru a bezpečnosti AU uskutečnil neformální dialog v Addis Abebě dne 1. března 2024. Dne 25. ledna 2024 se konal 19. výroční dialog EU-AU o lidských právech s důrazem na zajištění práva na vzdělání v Africe a Evropě.

EU v důsledku vnitropolitického vývoje v Mali, Burkině Faso a Nigeru omezila své rozvojové aktivity v oblasti Sahelu pouze na humanitární pomoc. Spolupráci naopak posílila s Mauritánií jak z pohledu migrace, tak bezpečnosti. EU na úrovni Rady ministrů zahraničních věcí i na úrovni zvláštních zmocněnců pro Sahel pokračovala v diskusi o přístupu šitém na míru jednotlivým zemím Sahelu. **V roce 2024 byl jmenován v pořadí již druhý zvláštní**

představitel EU pro Sahel. V rámci stabilizačního úsilí EU se řada zemí Sahelu stala příjemci letální i neletální pomoci z Evropského mírového nástroje (EPF). Oproti původnímu zaměření na země G5 Sahel začal být region Sahelu vnímán v širší geopolitické perspektivě včetně rizik rozšíření terorismu do zemí Guinejského zálivu.

V souladu s „Obnovenou strategií EU pro oblast Velkých afrických jezer“ z roku 2023 **byl v roce 2024 jmenován zvláštní představitel EU pro oblast Velkých jezer.** Cílem EU v tomto bodu geostrategicky významném pro stabilitu Afriky, je podpořit regionální mír, bezpečnost, dobrou správu, ochranu biodiverzity a přírodních zdrojů. Prioritou je ochrana zájmů EU včetně bezpečnostních otázek, ochrany světového klimatu či přístupu ke strategickým surovinám jako je tantal, cín, tungsten, zlato, či suroviny potřebné pro zelenou tranzici EU jako je kobalt, lithium aj. Cílem podepsaného **Memoranda o porozumění ke kritickým surovinám s Rwandou** je nejen spolupráce v oblasti využití přírodních zdrojů, ale i mapování jejich původu a udržitelnost těžby.

Zhoršení bezpečnostní situace v oblasti Afrického rohu včetně napětí mezi Etiopií a Somálskem v důsledku etiopských snah o přístup k Rudému moři, vedla **jmenování zvláštního představitele EU pro Africký roh.** Snaha o zajištění námořní bezpečnosti v Rudém moři v důsledku zvýšených útoků pirátských útoků na obchodní lodě ze strany Húsijů vedlo k zahájení námořní operace ENUAVFOR Aspides v úzké koordinaci se zeměmi regionu. Významným tématem bezpečnosti Afrického rohu bylo **zapojení EU do pokračování mise post-ATMIS,** od 1. 1. 2025 AUSSOM, a jejího financování.

EU pokračovala ve svém angažmá vůči Africe prostřednictvím **tří civilních misí SBOP:** 1) Armáda - Výcviková mise Evropské unie (EUTM) Somalia, která poskytuje výcvik somálským státním příslušníkům armády, 2) civilní mise Evropské unie pro budování kapacit (EUCAP) Somálsko, poskytující budování kapacit somálské policie a civilních orgánů námořní bezpečnosti a 3) námořní Operace EUNAVFOR Atalanta, odstrašující pirátské a boj proti nezákonnému obchodování u pobřeží Somálska.

Asie

V roce 2024 pokračovala implementace **Strategie EU pro spolupráci v Indo-Pacifiku.** BE PRES uspořádalo ve dnech 1. – 2. února 2024 v Bruselu **třetí ministerské zasedání s partnery v Indo-Pacifiku.**

Pokračovaly unijní diskuse ohledně dalšího směřování vztahů EU s **Čínou.** V roce 2024 uplynulo 21 let od navázání Komplexního strategického partnerství EU-Čína. Ekonomické vztahy v relaci EU – Čína jsou dominantní, většina členských států EU má s Čínou značný obchodní deficit. EU prosazovala v roce 2024 zlepšení podmínek pro vstup firem z EU na čínský trh a odstranění překážek. EU vznášela témata Čínou zavedených exportních kontrol na vývoz produktů galia a germania, které jsou zásadní pro výrobu v high-tech, telekomunikacích i elektrovozidlech a ohrožují evropské výrobce včetně českých výrobců. V červnu oznámila Evropská komise dočasné zavedení zvýšení celních sazeb (v rozmezí 17–38 %) na dovoz bateriových elektromobilů z Číny. V říjnu se z dočasných celních sazeb staly sazby trvalé. Proces hledání společných jmenovatelů mezi EU a Čínou ukazuje, že obě strany se pro řadu členských států EU stále více posouvají do roviny systémových rivalů, spíše než konkurentů či spolupracujících partnerů.

V červnu se rovněž v Pekingu uskutečnil 39. dialog EU-Čína o lidských právech. Během zasedání zvedla EU většinu relevantních lidskoprávních témat (základní svobody, pracovní

práva, nucené práce, omezení práva na řádný proces), doplněná o individuální případy vězněných či jinak perzekuovaných zástupců čínské občanské a náboženské komunity, ale i EU občanů.

Klíčové zájmy EU, jako nepřipustnost jakékoli podpory ruské agrese proti Ukrajině, byly opakovaně ČLR tlumočeny, a to vč. otázky dodávek zboží dvojího užití. V popředí interakcí s čínskou stranou zůstává téma obchodu, a čínská strana opakovaně slíbila otevírání a zlepšení přístupnosti na čínský trh. EU zdůraznila čínské straně potřebu vyvážení obchodního vztahu a nutnost řešení problematiky obchodní nerovnováhy, těžkého přístupu na trh pro firmy států EU anebo preferenční zacházení pro domácí společnosti. Česko patří v rámci EU do skupiny členských států kritických zejména k porušování lidských práv v Číně. Paralelně s rostoucí kritikou a rivalitou vůči Číně probíhal v EU proces „objevování“ spolupráce s **Tchaj-wanem**.

Na půdě EU stále pokračuje debata o konkrétní podobě **de-riskingu** ve vztahu k Číně. Pro EU je klíčové zabránit Číně v ovládnutí klíčových technologických a průmyslových odvětví, kritické infrastruktury, strategických komodit a dodavatelských řetězců.

Důležitými byly rovněž vztahy s klíčovými partnery EU v regionu **východní Asie, Japonskem a Korejskou republikou**. V rámci vztahů s Japonskem dne 1. listopadu 2024 v Tokiu proběhlo historicky první kolo strategického dialogu věnovaného zejména bezpečnostním tématům. EU a Japonsko v průběhu dialogu formálně uzavřely Bezpečnostní a obranné partnerství (Security and Defense Partnership), které oběma stranám umožní těsnější spolupráci v těchto oblastech. V Tokiu se rovněž uskutečnilo 6. kolo pravidelného kybernetického dialogu EU a Japonska.

V rámci vztahů s **Korejskou republikou** dne 4. listopadu 2024 v Soulu proběhlo historicky první kolo strategického dialogu, věnovaného zejména bezpečnostním tématům. EU a Korejská republika v průběhu dialogu formálně uzavřely Bezpečnostní a obranné partnerství (Security and Defense Partnership), které oběma stranám umožní těsnější spolupráci v těchto oblastech.

EU i v roce 2024 uplatňovala vůči **KLDR** politiku kritické angažovanosti. V průběhu roku několikrát odsoudila raketové testy KLDR a posílila svůj sankční režim, když na sankční seznam přidala další osoby a subjekty. EU v průběhu roku využila řadu příležitostí k odrazení podpory ruské agrese ze strany KLDR. Přístup EU vůči KLDR, vycházející ze snahy o úplné, ověřitelné a nezvratné denuklearizaci Korejského poloostrova, se nadále nezměnil a sankce vůči KLDR v rámci Globálního sankčního seznamu EU zůstávají v platnosti.

V květnu 2024 uzavřela EU s Austrálií partnerství v oblasti kritických nerostů s cílem diverzifikovat dodavatelské řetězce a snížit nežádoucí závislosti. V **Afghánistánu** je EU od 15. ledna 2022 oficiálně zastoupena formou tzv. „minimální přítomnosti“ s cílem zajistit základní mechanismy pro poskytování humanitární pomoci, konzulární činnosti a monitorování situace. Minimální přítomnost EU neznamena diplomatické uznání Tálibánu. Trvá platnost závěrů Evropské rady z 20. března 2023, jakož i platnost pěti podmínek pro zahájení hlubšího politického dialogu deklarovaných v závěrech Rady pro zahraniční věci z 21. září 2021. Fyzická přítomnost mise EU v Afghánistánu se primárně soustředila na realizaci asistence jeho obyvatelům. V roce 2024 EU vyčlenila téměř 150 mil. EUR na řešení humanitární krize v zemi a dalších 146 mil. EUR na posílení základních služeb a zdrojů obživy se zvláštním zaměřením na ženy, děti a zranitelné skupiny obyvatel.

Přetrvávající ruská agrese vůči Ukrajině podtrhla strategický význam **Střední Asie** pro EU a zvýšila její úsilí o prohloubení vzájemných ekonomických i politických vazeb a posílení partnerství, což reflektuje i usnesení Evropského parlamentu ze 17. ledna 2024 ke strategii EU vůči regionu. **Ekonomické fórum EU-Střední Asie**, které proběhlo v Bruselu ve dnech 29. – 30. ledna 2024, se zaměřilo na rozšíření dopravní konektivity skrze Transkaspický dopravní koridor. EU se zavázala poskytnout 10 mil. EUR na udržitelné dopravní projekty ve Střední Asii. Dne 5. června 2024 se v Bruselu konal **11. Politický a bezpečnostní dialog EU-Střední Asie na vysoké úrovni**, který se zabýval společnými bezpečnostními výzvami, včetně boje proti terorismu, správy hranic a kybernetické bezpečnosti. V rámci modernizace vzájemné smluvní základny byla dne 25. června 2024 podepsána EPCA s Kyrgyzstánem.

Vůči **Sdružení národů jihovýchodní Asie** (Association of Southeast Asian Nations – ASEAN) pokračovala **implementace projektů EU v rámci Global Gateway**. Dne 2. února 2024 se uskutečnilo 24. ministerské zasedání EU – ASEAN v Bruselu, které se zaměřilo na posílení obchodu, zelené iniciativy, digitální transformaci a na vytváření odolných dodavatelských řetězců. Od 1. ledna 2024 začala být prozatímně prováděna nová Dohoda o partnerství mezi EU a členy **Organizace afrických, karibských a tichomořských států** (tzv. Samojská dohoda), podepsaná v roce 2023. V důsledku ruské agrese proti Ukrajině byly nadále **utlumeny zásadnější aktivity v rámci Asijsko-evropského setkání** (Asia-Europe Meeting – ASEM).

Jedním z prioritních témat EU byl v roce 2024 rovněž **Myanmar**. V návaznosti na závěry Evropské rady z února 2021, kterými EU odsoudila vojenský převrat v zemi, byl v roce 2024 přijat další (již devátý) **sankční balíček EU** vůči představitelům myanmarské junty i navázaným entitám.

Společná bezpečnostní obranná politika (SBOP)

V roce 2024 pokračovala EU v posilování své bezpečnostní a obranné politiky návazně na řadu již dříve spuštěných iniciativ, obecně zastřešených především implementací Strategického kompasu, ale také reagujících na zhoršené bezpečnostní prostředí v Evropě i jejím sousedství, včetně zvýšených snah EU v obranně-průmyslové oblasti. Aktivity SBOP v roce 2024 nadále významně ovlivňovala pokračující válka na Ukrajině, EU v tomto kontextu pokračovala s pomocí Ukrajiny skrze vojenskou výcvikovou misi EUMAM či Evropský mírový nástroj (EPF). Na konci roku 2024 rovněž započaly práce na Bílé knize pro budoucnost evropské obrany představené na začátku roku 2025.

Mise a operace EU

V roce 2024 Evropská unie pokračovala v realizaci několika misí a operací v rámci SBOP, přičemž v průběhu roku došlo k zahájení či ukončení činnosti některých misí. Na konci roku bylo aktivních celkem 22 misí a operací SBOP působících v Evropě, Africe, na Blízkém východě, ve Středomoří, v Rudém moři a v severozápadním Indickém oceánu.

Vojenská mise EUMAM Ukrajina úspěšně pokračovala v plnění svých úkolů a ke konci roku 2024 vycvičila zhruba 70 000 ukrajinských vojáků. Její aktuální mandát je platný do listopadu 2026.

V únoru 2024 byla v reakci na útoky Húsijů na námořní dopravu v Rudém moři vytvořena **námořní bezpečnostní operace EUNAVFOR Aspides** s působností pro širší oblast od Rudého moře po Perský záliv. Úkolem Aspides je ochrana obchodních lodí, jejich doprovod a zvyšování povědomí o námořní situaci. V září 2024 došlo ke změně unijní vojenské mise

v **Mosambiku** z výcvikové EUTM MOZ na asistenční misi EU Military Assistance Mission (EUMAM MOZ).

Přes veškeré unijní snahy o stabilizaci **Sahelu** došlo v roce 2024 vlivem politických změn v Nigeru a Mali k ukončení jedné civilní mise (EUCAP Sahel Niger) a dvou vojenských (EUMPM Niger a EUTM Mali). V Sahelu byly ke konci roku 2024 aktivní už pouze dvě mise z původních pěti na počátku roku: civilní EUCAP Sahel Mali a Regionální poradenská a koordinační buňka pro Sahel (RACC).

V listopadu 2024 došlo ze strany Rady bezpečnosti OSN k prodloužení mandátu EUFOR Althea v Bosně a Hercegovině o 1 rok.

V roce 2024 rovněž pokračovaly práce na **operacionalizaci Schopnosti rychlé reakce EU (RDC)**, která dle závazku ze Strategického kompasu měla být plně funkční na konci roku 2025.

Evropský mírový nástroj (EPF)

Evropský mírový nástroj zůstává v roce 2024 klíčovým mechanismem financování vojenských aktivit SBOP, které nelze hradit přímo z rozpočtu EU. Během roku 2024 docházelo k úpravám rozpočtu EPF podle aktuálních potřeb a vývoje situace v přijímajících zemích. V roce 2024 EU poprvé podpořila několik nových zemí prostřednictvím EPF. **Černá Hora** obdržela 6 mil. EUR na posílení bezpečnosti a účasti na misích EU, **Arménie** získala 10 mil. EUR na zlepšení logistických schopností a ochrany civilistů, a **Albánie** obdržela 13 mil. EUR na zlepšení operační účinnosti a ochrany.

Kromě podpory partnerských zemí má nástroj nadále využití ve finanční kompenzaci za vojenský materiál poskytovaný členskými státy EU Ukrajině a ve financování výcvikové mise EUMAM UA.

V březnu 2024 Rada EU **schválila další navýšení finančního stropu EPF o 5 miliard EUR**, čímž celkový rozpočet na období 2021–2027 dosáhl 17 miliard. Toto navýšení mělo být určeno na pokračující podporu Ukrajiny – šlo o zřízení samostatné obálky ve formě Asistenčního fondu pro Ukrajinu (UAF), čímž se podíl na pomoc Ukrajině od začátku invaze navýšil na více než 11 mld. EUR. Praktické využití těchto financí, stejně jako části financí schválených již v předchozím období však blokuje Maďarsko (celkem zhruba 6,6 mld. EUR). Kromě toho EU během r. 2024 přistoupila k **využití mimořádných výnosů plynoucích z ruských zmrazených aktiv** na území EU na podporu Ukrajiny. V červenci obdržela první platbu ve výši 1,5 miliardy EUR, přičemž z této částky bylo 90 % přiděleno na vojenskou podporu skrze EPF a 10 % na civilní podporu skrze Nástroj pro Ukrajinu. Česko bylo spolu s několika dalšími státy vybrána pro implementaci vojenské podpory za část výnosů. Tato podpora bude v pozměněné formě pokračovat i v roce 2025.

Obranně-průmyslová spolupráce EU

V roce 2024 významně pokročily snahy EU v oblasti obranného průmyslu. Bylo **implementováno krátkodobé nařízení ASAP** na podporu výroby munice, skrze které dostaly podporu také české subjekty. Byla zahájena **implementace nařízení EDIRPA** na podporu společného pořízování vojenského materiálu. V březnu 2024 byla **představena Evropská obranně-průmyslová strategie (EDIS)**, která usiluje o dlouhodobé nastavení přístupu EU ke svému obrannému průmyslu. Souběžně s EDIS byl **představen návrh Evropského programu pro investice do obrany (EDIP)** ve výši 1,5 mld. EUR. Konkrétní parametry EDIP jsou předmětem jednání mezi členskými státy. Důležitým vývojem bylo rovněž postupné

uvolňování politiky Evropské investiční banky (EIB) vůči obrannému průmyslu a navyšování její podpory.

Spolupráce EU v oblasti rozvoje schopností

V roce 2024 se uskutečnily dvě fáze **strategické revize Stálé strukturované spolupráce PESCO**. Výsledkem je rozhodnutí Rady EU z listopadu 2024 upravit a zefektivnit seznam původních 20 závazků podle klíčových oblastí a projekty PESCO více zaměřit na řešení klíčových nedostatků v oblasti vojenských schopností. **V červenci 2024 byla zahájena 6. vlna projektů PESCO**, do které členské státy předložily celkem 11 nových návrhů projektů. Česko vyjádřila zájem zapojit se do 2 projektů z oblasti pěchotní munice a zdravotnického zabezpečení a evakuace raněných vojáků.

V návaznosti na změny bezpečnostního prostředí schválili v roce 2024 ministři obrany **revizi dlouhodobých klíčových úkolů Evropské obranné agentury (EDA)**. Čtyři klíčové úkoly reflektují cyklus rozvoje schopností od identifikace sdílených potřeb a priorit, přes výzkum, vývoj a inovace, harmonizaci požadavků a agregaci potřeb směrem ke společným akvizicím.

Lidská práva a demokracie

V lednu 2024 schválila Rada FAC **teritoriální a tematické priority EU** pro působení v Radě OSN pro lidská práva v Ženevě a ve Valném shromáždění OSN v New Yorku, které zároveň definují hlavní teritoriální a tematické lidskoprávní priority EU. Závěry adresně kritizují KLDR, Rusko, Bělorusko, Čínu, Írán, Barmu, Sýrii a Afghánistán za porušování lidských práv, vyjadřují se i ke konfliktu v Ukrajině, Palestině a Náhorním Karabachu. ČR při vyjednávání opakovaně připomínkovala text ke stavu lidských práv v Rusku, Číně a KLDR, konfliktu v Ukrajině a v digitálním prostoru.

Jednání o zahrnutí **korupce** mezi důvody pro uvalení sankcí EU se v roce 2024 nijak neposunulo. Platí, že preferovanou variantou pro většinu členských států je zřízení nového horizontálního sankčního režimu. Několik států ale tento postup nadále odmítá, jednání je přerušeno.

Volební **pozorovatelské mise EU** byly v roce 2024 na základě rozhodnutí Vysokého představitele a po souhlasu přijímacího státu vyslány do Senegalu, Jordánska, Mozambiku a na Srí Lanku.

Rozvojová spolupráce a humanitární pomoc

V rozvojové a humanitární oblasti byl z hlediska fungování EU v roce 2024 významnou událostí nástup nové Evropské komise a s tím související **posun důrazů v rozvojovém i humanitárním portfoliu**. Oblast **mezinárodního partnerství** (která zahrnuje zahraniční rozvojovou spolupráci i Strategii globální konektivity Global Gateway) byla svěřena českému eurokomisaři Jozefu Síkelovi. Humanitární pomoc byla zahrnuta do portfolia **rovnosti, připravenosti a krizového řízení**, které bylo svěřeno belgické komisařce Hadje Lahbib.

Odstupující EK vydala v říjnu 2024 **Společné sdělení – Budování udržitelných mezinárodních partnerství jako Tým Evropa**. Sdělení shrnulo vývoj mezinárodních partnerství za léta 2019–2024, s důrazem na hlavní parametry (přístup Team Europe, strategie Global Gateway) i tematických a geografických priorit. Sdělení bylo projednáno výborem pro evropské záležitosti Poslanecké Sněmovny Parlamentu ČR na základě usnesení z 51. schůze výboru ze dne 6. listopadu 2024.

Implementaci **Global Gateway** byla nadále věnována značná pozornost Evropské komise, Evropské investiční banky i členských zemí EU a jejich rozvojově-finančních institucí a firem. Česko do tohoto úsilí přispělo non-paperem k výzvám spojeným zejména s přetrvávajícím znevýhodněným evropských firem, obzvláště malých a středních, ve srovnání se státem podporovanými firmami systémových rivalů. Maďarské předsednictví v Radě EU (červenec–prosinec 2024) vneslo výrazné změny do procesu identifikace vlajkových projektů Global Gateway, kde poprvé dalo přednost návrhům od členských států a omezilo celkový počet nových vlajkových projektů na 50. Česko předložilo návrh na podporu budování regionálních letišť s navazujícími ekonomickými a logistickými zónami. Maďarské předsednictví rovněž předložilo návrh prvních závěrů Rady k implementaci Global Gateway, do kterého Česko promítlo náměty ze svého non-paperu. Závěry se však nepodařilo do konce roku 2024 přijmout a byly odloženy na rok 2025.

Ve vztahu k **nástroji NDICI-Global Europe** probíhalo v roce 2024 střednědobé vyhodnocení programování, na které na podzim 2024 navázala příprava rámcových priorit pro období 2025–2027. Předmětem dlouhé a kontroverzní diskuse bylo zejména hledání úspor napříč geografickými i tematickými okny nástroje vzhledem k vytvoření samostatných nástrojů pro Ukrajinu a západní Balkán. Česko se do programovacích procesů zapojila na úrovni zastupitelských úřadů zejména v prioritních zemích dvoustranné rozvojové spolupráce (výhled na získání delegované spolupráce) i v Bruselu.

Po celý rok 2024 pokračovala diskuse o **reformě multilaterálních rozvojových bank** s cílem větší mobilizace soukromých investic pro rozvojovou spolupráci zejména v křehkých zemích a se zaměřením na hlavní globální potřeby (klima, potravinové zabezpečení a výživa, zelené investice).

Během belgického předsednictví v Radě EU v 1. polovině roku 2024 byla průběžně věnována pozornost **globálnímu zdraví**, ke kterému se podařilo přijmout závěry Rady rozjednané o rok dříve za švédského předsednictví. Belgické předsednictví kromě toho uskutečnilo společnou cestu Team Europe (zástupci evropských institucí a 10 členských zemí, včetně Česka) ke zdravotnické tematice do Addis Abeby k Africké unii a v Bruselu uskutečnilo fórum s rozvojovými zeměmi opět na téma zdraví.

V humanitární oblasti nadále dominovala průběžná **pomoc Ukrajině**, včetně důrazu na řešení globálních dopadů zejména v oblasti potravinového zabezpečení. Z dalších geografických oblastí se EU opakovaně koordinovala ve vztahu ke **Gaze a Libanonu** s důrazem na zajištění humanitárního přístupu v souvislosti s probíhajícím konfliktem. Ve vztahu k oběma těmto krizím EU také průběžně organizovala dodávky materiální pomoci v součinnosti s členskými zeměmi i mezinárodními a nevládními aktéry v rámci nástroje Humanitarian Air Bridge (HAB).

V březnu 2024 proběhlo v Bruselu a on-line třetí **Evropské humanitární fórum**, které se zaměřilo na odolnost vůči klimatickým změnám. Česko přispělo workshopem k příležitostem a rizikům využití moderních technologií v humanitární odezvě, s důrazem na prevenci katastrof a redukci strukturální zranitelnosti křehkých zemí.

Problematika sankcí

EU v průběhu roku 2024 přijala **tři balíčky restriktivních opatření (sankcí) vůči Rusku** v souvislosti s agresí vůči Ukrajině. Balíčky zahrnují rozsáhlé individuální listace i sektorové sankce zaměřené na omezení schopnosti Ruska vést válku proti Ukrajině a agresi proti dalším

zemím. Individuální listace míří na osoby a entity podporující či financující aktivity, jež podřývají teritoriální integritu, suverenitu a nezávislost Ukrajiny. Sektorové sankce se v roce 2024 zaměřily zejména na zákaz vývozu kritických technologií do Ruska, zákaz dovozu zboží tvořícího vysoké příjmy pro ruský stát a na boj proti obcházení sankcí. EU v roce 2024 rozšířila také sankce vůči Íránu a Severní Koreji za jejich podporu ruské válce proti Ukrajině. V únoru 2025 se EU shodla na dalším, již šestnáctém sankčním balíčku. Poprvé byly uvaleny sankce na **7 čínských subjektů**, které byly zapojeny do obcházení protiruských sankcí. Ze stejných důvodů byl přijat v červnu 2024 přijat **nový specifický balík sankcí proti Bělorusku** zaměřený především na problematiku obcházení protiruských sankcí skrze Bělorusko.

EU v roce 2024 vytvořila mj. **nový sankční režim** proti osobám odpovědným za **porušování lidských práv v Rusku**. Tento režim umožňuje postihovat i represe vůči občanské společnosti a demokratické opozici a oslabování demokracie a právního státu v Rusku. Zároveň omezuje vývoz vybavení, které by mohlo být použito k vnitřní represí. EU zavedla také **nový sankční režim proti subjektům zapojeným do destabilizujících činností Ruska v zahraničí**. Nový rámec umožňuje EU reagovat na řadu **hybridních hrozeb**, jako jsou např. narušování volebních procesů a fungování demokratických institucí, ohrožení a sabotáže hospodářských činností, služeb veřejného zájmu nebo kritické infrastruktury, využívání koordinovaných dezinformací, zahraniční manipulace s informacemi a vměšování, nepřátelské činnosti v kyberprostoru a účelové využívání migrantů.

V lednu 2024 přijala EU nový samostatný sankční režim proti podporovatelům hnutí Hamás, Islámského palestinského džihádu a asociovaným osobám a entitám. V červnu 2024 EU zařadila na lidskoprávní sankční seznam násilné izraelské osadníky.

Dále pokračovaly pravidelné revize a úpravy existujících sankčních režimů EU.

Vnější dimenze boje proti terorismu

Pod taktovkou HU PRES byly v prosinci 2024 schváleny **závěry Rady k posilování propojení vnějších a vnitřních aspektů v boji proti terorismu a násilnému extremismu**, jejichž cílem je přispět k co nejvíce koordinovanému provádění EU politik v obou zmíněných oblastech. Z geografického hlediska zůstaly v hledáčku oblasti, ve kterých má vývoj hrozby terorismu a radikalizace největší dopad na evropskou bezpečnost. Vedle **Blízkého východu** se jedná o **Afriku/Sahel** a nadále jsou tu výzvy plynoucí z vývoje v **Afghánistánu**. Klíčový zůstává vývoj v sousedství EU. Kromě situace v **zemích západního Balkánu**, v návaznosti na ruskou agresi proti Ukrajině EU věnuje pozornost možným **dlouhodobým dopadům této agrese na teroristickou hrozbu jak v rámci EU, tak v celosvětovém měřítku**. Z hlediska tematického se EU věnovala zejm. oblastem, jako jsou zneužívání nových technologií k teroristickým/extremistickým účelům, problematiku zahraničních bojovníků, boj proti radikalizaci včetně potírání teroristické propagandy a dezinformací, vývoj hrozby zejm. Daeš/ISIS, al-Kájdý či zneužívání nových technologií k teroristickým/extremistickým účelům.

Evropské sdružení volného obchodu (ESVO)

Intenzivní vztahy mezi EU a zeměmi EHP/ESVO (Norsko, Island, Lichtenštejnsko) během celého roku 2024 byly potvrzeny na nejvyšší úrovni na **Radě Evropského hospodářského prostoru (EHP)** v listopadu 2024. Rada EHP schválila závěry, které zahrnují mezi klíčové oblasti spolupráce politický dialog, posilování konkurenceschopnosti a odolnosti prostřednictvím fungujícího vnitřního trhu, sociální dimenzi, spolupráci v oblasti zdraví a účast v EU programech.

Již v červnu 2024 došlo v Radě EU ke schválení dohody o **finančních mechanismech EHP a Norska na příští období (2021–2028)** a následně v březnu 2025 vydal Evropský parlament svůj souhlas. Celkově bude mezi 15 členských států EU rozděleno 3,3 mld. EUR a konkrétně pro Česko je alokováno 225,2 mil. EUR.

Rok 2024 byl ve znamení vyjednávání o **nastavení budoucích vztahů mezi EU a Švýcarskem**. Úspěšné dojednání balíčku bylo oznámeno 20. prosince 2024 v Bernu na společné tiskové konferenci předsedkyně EK U. von der Leyenové a švýcarské prezidentky V. Amherdové. **Balíček zahrnuje celkem 11 dohod**, přesněji modernizaci 5 existujících dohod k přístupu Švýcarska na vnitřní trh EU a 6 nových dohod. Modernizace existujících dohod zahrnuje horizontálně postupy pro řešení sporů, pravidla státní pomoci a povinnost Švýcarska přejímat právní akty EU. Jedná se o dohody o volném pohybu osob, pozemní dopravě, letecké dopravě, posuzování shody a obchodu se zemědělskými produkty. Dále byly dojednány 3 nové dohody v oblasti elektřiny, zdraví a potravinové bezpečnosti. Další 2 nové dohody umožňují Švýcarsku účast v programech EU včetně Horizontu Evropa a ve Vesmírné agentuře EU. Poslední dohoda vytvořila právně závazný rámec pro pravidelné a spravedlivé kohezní příspěvky Švýcarska ve prospěch EU za jejich přístup na vnitřní trh EU.

Během roku 2024 pokračovaly jednání ohledně **Dohody o přidružení** (Asociační dohodě) **mezi EU a Andorrou a San Marinem** s cílem zajistit jednotnou úpravu pro přístup těchto zemí na jednotný trh EU a sladění jejich hospodářství s jednotlivými sektorovými politikami a legislativou EU. Otevřené otázky přetrvávají v oblasti finančních služeb a specificky u dohledu nad prováděním těchto služeb.

V březnu 2024 bylo podepsáno **Memorandum o porozumění o posílení spolupráce mezi EU a vládou Faerských ostrovů**. Toto memorandum zdůrazňuje význam Faerských ostrovů jako strategického partnera v severním Atlantiku a podtrhuje společné priority včetně udržitelného rybolovu.

Společná obchodní politika

V r. 2024 v kontextu ruské agrese na Ukrajině a pokračující klesající stability mezinárodního prostředí rezonovala otázka posílení odolnosti a podpory konkurenceschopnosti. S tím úzce souvisí i důraz na diverzifikaci zdrojů skrze **rozšiřování sítě dohod o volném obchodu**. V prosinci 2024 bylo slavnostně oznámeno dosažení politické shody na textu přelomové dohody o partnerství mezi **EU a sdružením MERCOSUR**. Konec roku 2024 byl rovněž ve znamení intenzivních snah EU o dokončení vyjednávání modernizované globální dohody mezi EU a Mexikem, což se nakonec podařilo na počátku roku 2025. Jednání pokračovala s Indonésií a Thajskem. V říjnu 2024 proběhlo první kolo obnoveného jednání o Dohodě o volném obchodu s Filipínami. Jednání probíhala i s Indií, byť nedošlo k velkému pokroku, a pokračovala i jednání se zeměmi Afriky. V květnu 2024 vstoupila v platnost Dohoda o volném obchodu s Novým Zélandem.

Pozitivního vývoje se dočkala v r. 2024 agenda **digitálního obchodu**. V červenci 2024 se podařilo dojednat dohodu o digitálním obchodu mezi EU a Singapurem a podařilo se pokročit v jednáních o obdobné dohodě s Koreou (jednání ukončena v r. 2025).

Co se týče **legislativy**, v roce 2024 pokračovala **jednání o revizi nařízení o systému všeobecných celních preferencí (GSP)**, jednání se nyní nachází ve stádiu dialogu, ale i nadále nebylo možné dořešit zbývající problematické otázky.

V roce 2024 pokračovala implementace **Strategie evropské hospodářské bezpečnosti**, která určuje základní principy pro zvýšení odolnosti a bezpečnosti evropského hospodářství. V lednu 2024 EK vydala navazující **sdělení** s konkrétními iniciativami na posílení ekonomické bezpečnosti. Jednou z nich je revize nařízení k prověřování příchozích zahraničních investic, která se projednávala v průběhu celého roku. Pozici Rady a zahájení dialogů lze očekávat ve druhé polovině roku 2025. Druhou iniciativou je **Bílá kniha k odchozím investicím**, k níž byla vytvořena expertní skupina Evropské komise, která se pravidelně scházela a připravovala **doporučení pro analytický monitoring odchozích investic**. Doporučení bylo zveřejněno v lednu 2025. Další iniciativy jsou v oblasti **bezpečného výzkumu a zboží dvojího užití**.

V rámci provádění společné obchodní politiky zůstala pro rok 2024 i nadále v platnosti **konečná ochranná opatření** ve formě celní kvóty proti dovozu některých výrobků z oceli ze třetích zemí (již od roku 2019). Těmito opatřeními EU reagovala na přesměrování dovozů z třetích zemí a jejich rostoucí objemy v souvislosti s dřívějším uložením cel na ocel a hliník ze strany USA. Opatření vyprší k 30. 6. 2026 a podle pravidel WTO je již nelze prodloužit.

Multilaterální agenda obchodní politiky

Co se týče multilaterální roviny obchodní politiky, i nadále zůstává v jejím jádru Světová **obchodní organizace (WTO)**, která se ale potýká s řadou problémů. EU stojí v čele snah o reformu organizace s cílem tyto problémy vyřešit. I v r. 2024 rostl význam vícestranných iniciativ (JSIs) části zainteresovaných členů WTO, což je reakcí na nesnadnost dosažení konsensu 166 členů pro jakékoliv rozhodnutí. V r. 2024 se podařilo dokončit jednání o Dohodě o usnadňování investic pro rozvoj, jakož i **jednání o JSI ke-commerce**. Dosud se však nepodařilo začlenit tyto dohody do systému WTO.

V červenci 2024 došlo ze strany EU k podpisu **Úmluvy Organizace spojených národů o transparentnosti v rozhodčím řízení mezi investorem a státem vedeném na základě smlouvy (Mauricijská úmluva)**. Souhlas s jejím uzavřením dal následně Evropský parlament 18. prosince téhož roku.

V září 2024 vstoupila v platnost **Dohoda o usnadnění udržitelných investic mezi EU a Angolou (SIFA)**, která má za cíl vytvořit přehlednější, předvídatelnější a transparentnější investiční prostředí.

V rámci HU PRES byla zahájena debata o budoucnosti evropské investiční politiky. V prosinci 2024 pak byly ve spojitosti s ní přijaty **závěry Rady k budoucnosti investiční politiky EU**, v nichž se členské státy shodly nad potřebou pokračování diskuzí a nutností odblokovat současný neuspokojivý stav investičních dohod. Tato debata pokračuje i za PL PRES.